

SELSKAPSKONTROLL AV
BRANNVESENET SØR-ROGALAND IKS

STAVANGER, SANDNES, SOLA, RANDABERG,
GJESDAL, KVITSØY, RENNESØY, TIME OG KLEPP
MAI 2011

INNHold

Denne rapportens målgrupper er kontrollutvalget, andre folkevalgte, selskapet, eierrepresentanter og administrasjonen i eierkommunene. Rapporten er et offentlig dokument og skal være tilgjengelig også for media og andre interesserte.

Behovene varierer, men her er en leserveiledning med to nivåer for hvor dypt rapporten kan behandles:

1. Innholdsfortegnelsen, sammendraget og høringsuttalelser
2. Hovedrapporten med innledning, faktabeskrivelse og vurderinger, konklusjoner og anbefalinger samt vedlegg

Innhold	3
Sammendrag	4
Høringsuttalelser	8
1.1.1 Selskapets kommentarer	8
1.1.2 Eiernes kommentarer.....	9
Rapporten	10
1.2 Innledning	11
1.2.1 Formål og problemstillinger	11
1.2.2 Vurderingskriterier og metode	11
1.3 Faktabeskrivelse og vurderinger	13
1.3.1 Generelt om selskapet	13
1.3.2 Selskapet - styring og oppfølging.....	15
1.3.3 Status på "godt kommunalt eierskap"	32
1.4 Konklusjoner og anbefalinger.....	35
1.4.1 Styringen av selskapet	35
1.4.2 Kostnadsfordelingen på eierkommunene	36
1.4.3 Eiernes oppfølging av selskapet.....	37
1.4.4 Anbefalinger	38
Vedlegg	39

SAMMENDRAG

Brannvesenet Sør-Rogaland IKS ble etablert fra 01.01.04 ved en sammenslåing av de enkelte eierkommunenes brannvesen. Dette skulle være med på sikre et effektivt brannvesen i fremtiden. Sentralt stod best mulig ressursutnyttelse og kvalitet på tjenestene. Et felles brannvesen ville også øke beredskapen på tvers av kommunegrensene.

Selskapet har ansvaret for alle lovpålagte oppgaver innenfor brannvesen i eierkommunene. Dette gjelder brann- og redningsberedskap (med utrykninger), brannforebyggende og kontrollerende oppgaver samt feiing og tilsyn med røykkanaler og fyringsanlegg.

Selskapet utfører enkelte tjenester som også private gjør eksempelvis alarmtjenester samt øvelse og opplæring. Dette salget utgjør en mindre del av selskapets inntekter. Salg til andre (andre kommuner og private mv) er for øvrig av en slik størrelsesorden at egenregi kravet for eierkommunene vil være oppfulgt.

Alle tjenester som selskapet driver med skal i prinsippet være selvfinansierende. Det er ikke meningen å tjene penger på disse. Brannvesenet Sør-Rogaland IKS driver således ikke næring og er dermed unntatt skatteplikt.

I selskapet ligger Stavanger 110-sentral (interkommunal nødsentral). Denne sentralen har som hovedoppgave å motta og formidle varsel om brann, ulykke, katastrofer og akutt forurensing. Det er planlagt en harmonisering med politiet (felles nødnummer), men dette ligger noen år frem i tid. I selskapet ligger også miljørettet helsevern og skjenkekontroll. Selskapet drifter ellers IUA Sør-Rogaland (interkommunalt utvalg mot akutt forurensning).

Selskapet har administrasjon i Sandnes (Sandnes brannstasjon). Det er også 12 andre brannstasjoner på forskjellige steder i kommunene. Selskapet har 360 ansatte fordelt på 215,5 årsverk. I tillegg er det 11 personer i depotstyrken. Bemanningen i selskapet og dermed kostnadene skyldes primært vaktordninger ut fra dimensjoneringskravene for brann og feiervesen i lovverket. Selskapet får ny brannsjef fra 01.08.11.

Det er under arbeid spørsmål om lokalisering av ny hovedbrannstasjon og ny brannstasjonsstruktur. Ny hovedbrannstasjon i Sandnes er tidligere forutsatt finansiert av Stavanger og Sandnes alene. Selskapet har de senere årene investert i nytt utstyr. Dette gjelder bl.a. noen nye brannbiler og tankbil. Mindre eierkommuner får gradvis utskifting og oppgradering av gammelt utstyr.

Det har i perioden 2008-2010 vært en del skriverier i media om dårlig arbeidsmiljø i selskapet. Som en del av selskapskontrollen er derfor arbeidsmiljøet blitt undersøkt

noe nærmere av oss. Selskapet vil selv gjennomføre en full arbeidsmiljøundersøkelse i august 2011.

Bakgrunn for kontrollen

Bakgrunnen for selskapskontrollen er planer for selskapskontroll vedtatt av kommunestyrene/bystyrene i eierkommunene.

Metode

Denne selskapskontrollen er gjort i overensstemmelse med kommunelovens regler om gjennomføring av selskapskontroll i §§ 77 og 80, samt forskrift om kontrollutvalg §§ 13 og 14. Selskapskontrollen bygger på informasjon fra styret og daglig leder (brannsjef) samt åpne kilder, herunder foretaksregisteret mv. Vi har dessuten benyttet informasjon fra eierrepresentanter og kommunenes administrasjon.

Resultatene fra vår kontroll kan oppsummeres slik:

Styret har sørget for en forsvarlig forvaltning av selskapet (eierinteressene). Styringen av selskapet følger lovregler, selskapsavtalen, strategier og nærmere krav som eierkommunene måtte komme med i vedtatte saker.

Selskapets budsjett rutiner og regnskapsrapportering anses i dag tilfredsstillende.

Vi har sett på selskapets fordeling av felleskostnader og finner denne tilfredsstillende. Kostnader for feiervesenet skal beregnes i tråd med KRD sine retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester. Selskapets fordeling av felleskostnader dekker kravene i KRD sine retningslinjer. Selskapet kan med fordel spesifisere kostnadene for feiing på fakturaene til eierkommunene.

Selskapet kunne imidlertid ikke fremvise noen dokumentasjon på selvfinansieringen for salg til andre (på områder hvor det også er private tilbydere).

Selskapet har ikke foretatt noen sammenligninger av kostnader med andre brannvesen. Det vises til at KOSTRA tall er usikre da ulike brannvesen er organisert og bygd opp forskjellig. Vi tar imidlertid i det følgende med litt om kostnadsutviklingen i selskapet og en sammenligning av kostnader med andre brannvesen (ut fra KOSTRA).

Det aller meste av selskapets drift er lønnskostnader. Utviklingen i eierkommunenes kostnader til branndriften - når det ses bort fra husleier - er litt over lønnsutviklingen i kommunene. Men det må også tas med at det er blitt noen flere stillinger for branndriften i perioden (rundt fem årsverk).

Eierkommunene i Brannvesenet Sør-Rogaland IKS kommer samlet sett ganske godt ut av sammenligninger med andre større kommuner (netto driftsutgifter pr. innbygger KOSTRA 2010). Dette kan tyde på selskapet driver kostnadseffektivt. Det er imidlertid

store forskjeller mellom eierkommunene. Dette skyldes at selskapets kostnader ikke blir fordelt etter innbyggertall.

Fordeling av eierandeler og dermed kostnadsfordeling mellom eierne ble foretatt ut fra det kostnadsnivå kommunene hadde ved etableringen av selskapet. Det var særlig forskjell når det gjaldt antall brannstasjoner. Time og Klepp sine eierandeler er mye lavere enn innbyggertallene skulle tilsi da disse kommunene kun har en brannstasjon hver samtidig som de har et relativt høyt antall innbyggere.

Eierandeler er fra 2011 endret i tråd med befolkningsutviklingen i perioden 2004-2010. Kostnadsfordelingen mellom eierkommunene er et politisk spørsmål og blir fastsatt i selskapsavtalen. Vi vil ikke kommentere dette nærmere. Men kostnadsfordelingen er et forhold som det arbeides videre med.

Vi har ikke noe å bemerke til selskapets rutiner og praksis som gjelder lovregler om offentlige anskaffelser og offentlighet. Det samme gjelder selskapets håndtering av etikk og miljøvern. Selskapet har utarbeidet etiske retningslinjer. For miljøvern er det ikke her spesielle forhold som kan trekkes fram. Ut fra svarene på vår egen undersøkelse om arbeidsmiljø, virker det som selskapet har noen utfordringer knyttet til arbeidsmiljøet.

Arbeidsmiljøet for de fleste i selskapet synes ifølge svarene å være rimelig bra, men det er noen forhold hvor tiltak bør settes inn for forbedringer. Alle svarene vi har fått trekker fram disse forholdene i mer eller mindre grad.

Det trekkes fram utfordringer i forhold til samarbeid og tillit mellom ledelse og ansatte (herunder verneombud og tillitsvalgte). Arbeidsmiljø saker tar for lang tid å løse. Det sies ellers at det er for lite fokus på arbeidsmiljø og HMS-arbeid. Som tiltak nevnes en mer samkjørt ledelse med en klar strategi for hvordan brannvesenet skal drives. Det nevnes også at det bør bli ansatt en person som har HMS som hovedarbeidsoppgave.

Representantskapet utøver sin myndighet i tråd med lovregler og selskapsavtalen. Alle de større eierkommunene har utarbeidet fullstendige eierskapsmeldinger dvs. med generelle eierstrategier. Rennesøy og Kvitsøy mangler eierskapsmeldinger. Den interkommunale eierskapsgruppen har satt eierskapsstrategi for selskapet på sin dagsorden, men det foreligger foreløpig ikke noe konkret.

Våre anbefalinger er som følger.

Anbefalinger som gjelder eierstrategi og eierstyring

- Kommunene bør utarbeide en eierskapsstrategi for selskapet. Eierskapsgruppens arbeid med felles eierstrategier bør derfor prioriteres fremover. Rennesøy og Kvitsøy bør utarbeide eierskapsmeldinger og vurdere nærmere i hvilken grad de skal ta med generelle eierstrategier i sine eierskapsmeldinger. Vi anser at det her bør foreligge i alle fall en del grunnleggende og overordnede prinsipper for deres eierstyring. Det anbefales at kommunene hvert år avsetter et møte hvor det er en sak om gjennomgang av sine selskaper. Stavanger og Sandnes har stort gjort dette, men i liten grad de andre kommunene. Kommunene bør sørge for obligatorisk opplæring av folkevalgte eierrepresentanter.

Anbefalinger som gjelder habilitetsforhold mv.

- På generelt grunnlag bør det vurderes bruk av valgkomité hvor også en formell vurdering av habilitet og kompetanse inngår. Det understrekes her at vi ikke har noe spesielt å påpeke til styrets forvaltning av selskapet. Vi kan i denne forbindelse ellers vise til de nye habilitetsreglene som trer i kraft etter neste kommunevalg. Godtgjørelsen til representantskapet bør fastsettes og utbetales av eierkommunene.

Anbefalinger som gjelder selskapet

- Styret bør utarbeide en styreinstruks. Styret bør også foreta en skriftlig egenvurdering. Alle styremedlemmer bør sørge for å registrere seg i KS sitt styrevervregister. Det er en av kommunenes fire styremedlemmer som ikke er registrert. Selskapet bør vurdere om det er behov for å tegne styreforsikring for styremedlemmene (det økonomiske ansvaret). Selskapet bør utarbeide kalkyler som dokumenterer selvfinsieringen av tjenester som selges i konkurranse med private aktører (konkurransevirkomheten). Vi anbefaler selskapet å vurdere nærmere behovet og nødvendigheten av å prioritere arbeid og tiltak på arbeidsmiljøområdet. Dette vil da naturlig følge i etterkant av den arbeidsmiljøundersøkelsen som skal gjennomføres i august 2011.

HØRINGSUTTALELSER

1.1.1 SELSKAPETS KOMMENTARER

Vi mottok selskapets kommentarer 27.05.11. Kommentarer fra ansattrepresentanter i styret ble mottatt 29.05.11.

Styrets kommentarer

Brannvesenet i Sør-Rogaland IKS tar rapporten til orientering og styret og ledelsen vil grundig drøfte de anbefalinger som Rogaland Revisjon IKS legger frem.

- Når det gjelder styreinstruks har selskapsavtalen en utfyllende bestemmelse i § 5 om styrets oppgaver. Styret vil bruke denne som grunnlag for utarbeidelsen av en egen styreinstruks.
- Styret vil gjennomføre en egenevaluering i løpet av høsten 2011.
- Styret vil vurdere behovet for og omfanget av en egen styreforsikring.
- Når det gjelder sykefravær vil styret vurdere årsaker og tiltak i en egen sak i forbindelse med behandling av arbeidsmiljøundersøkelsen.
- Styret vil i samarbeid med KS-bedrift vurdere et opplegg for sammenligning av kostnader og ytelse mellom Brannvesenet Sør-Rogaland IKS og andre sammenlignbare brannvesen.

Daglig leders kommentarer

Daglig leder er av den oppfatning at rapporten gir korrekt bilde av virksomheten Brannvesenet Sør-Rogaland IKS. Rapporten tar på en oversiktlig måte for seg grensenettet mellom eierkommunene og Brannvesenet Sør-Rogaland IKS. Den tar også for seg forhold knyttet til drift og arbeidsmiljø. Utvalgte forhold er i hovedsak knyttet til økonomi.

Rapporten skal behandles av eierkommunenes kontrollutvalg og kommunestyret. For at disse skal ha en god informasjon om virksomhetens drift, burde kapittel 1.3.1 hatt mer info om de arbeidsoppgaver som er delegert til selskapet. Dette for å vise den komplekse og varierte virksomhet som brannvesenet utøver.

En så grundig selskapskontroll bør, etter daglig leders vurdering, også inneholde et kapittel som ser på gjennomføring og kvalitet av de lovpålagte oppgaver som er delegert fra eierkommunene. Dette for å gi et bilde av om selskapet oppfyller selskapsavtalen.

Brannvesenet vil bruke rapporten aktivt som en del av virksomhetens styringsdokumenter. Virksomheten vil arbeide videre med de anbefalinger/kommentarer som fremkommer i rapporten.

Ansatterepresentanter i styret

Det er normalt at styrets kommentarer gis samlet. Vi har denne gang også fått egne kommentarer fra ansatterepresentanter i styret. Kommentarene går i hovedsak ut på at bemanningen (dimensjoneringen) i selskapet er for lav og at det er mange utfordringer knyttet til arbeidsmiljøet.

Vi har lagt kommentarene fra de ansattes representanter i rapportens vedleggsdel.

Revisjonen vil ellers bemerke at vi ikke har spesielt kontrollert dimensjoneringen i selskapet da brannvesen jevnlig får tilsyn mht. brannberedskapen fra DSB (Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap).

Når det gjelder spørsmål om arbeidsmiljøet er det behandlet i et eget kapittel i rapporten.

1.1.2 EIERNES KOMMENTARER

Revisjonen har 19.05.11 presentert høringsrapporten for representantskapet i deres møte. Innholdet og anbefalingene i rapporten ble der muntlig kommentert. Representantskapet har ikke avgitt kommentarer utover dette.

RAPPORTEN

1.2 INNLEDNING

1.2.1 FORMÅL OG PROBLEMSTILLINGER

Bakgrunnen for selskapskontrollen er planer for selskapskontroll vedtatt av kommunestyrene/bystyrene¹ i eierkommunene.

Formålet med selskapskontrollen av Brannvesenet Sør-Rogaland IKS, er både en ordinær kontroll med forvaltningen og utøvelsen av eierinteressene i selskapet (eierskapskontroll) samt en analyse av utvalgte forhold knyttet til selskapets drift og utvikling (forvaltningsrevisjon).

Det framgår av kontrollutvalgenes bestilling at følgende problemstillinger skal besvares:

- Hvordan er selskapet styrt og hvordan er eiernes oppfølging av selskapet lagt opp?
- Er selskapets budsjettrutiner og regnskapsrapportering tilfredsstillende?
- Hvor kostnadseffektivt drives selskapet, f.eks. sett i forhold til tiden før etableringen og i forhold til andre brannselskaper?
- Blir de enkelte eierkommunene belastet selskapets kostnader på en tilfredsstillende måte?
- Hvordan følger selskapet opp lovregler om offentlige anskaffelser og offentlighet?
- Hvordan håndterer selskapet etikk, arbeidsmiljø og miljøvern?

Mandat for gjennomføring av kontrollen er vedtatt av kontrollutvalgene i alle eierkommunene.

1.2.2 VURDERINGSKRITERIER OG METODE

Denne selskapskontrollen er gjort i overensstemmelse med kommunelovens regler om gjennomføring av selskapskontroll i §§ 77 og 80, samt forskrift om kontrollutvalg §§ 13 og 14. navn

Selskapskontrollen har i utgangspunktet en bred tilnærming og søker å fange opp flest mulige problemstillinger relatert til eierskapsoppfølgingen. Utover dette vil kontrollen ikke gå i dybden, men heller identifisere problemstillinger som senere kan bli gjenstand for ytterligere undersøkelser. De spesifiserte problemstillinger i bestillingen blir vurdert spesielt. Det som gjelder offentlige anskaffelser og offentlighet er forutsatt kontrollert på et overordnet nivå.

Det presiseres at selskapskontrollen er en vurdering av om virksomheten styres etter eiernes formål. Dette innebærer at kontrollen begrenser seg til en vurdering av om ei-

---

¹ Vi benytter videre i rapporten bare benevnelsen kommunestyre. Dette omfatter da også bystyre.

erne har etablert tilfredsstillende rammer for styring og at virksomheten faktisk opererer i tråd med formålet. Med unntak for de spesifiserte problemstillinger, faller således en materiell vurdering av selskapets organisering, drift og funksjon utenfor denne kontrollen.

Som en del av eierskapskontrollen har vi også sett på kommunenes eierskapsmeldinger og de rutiner som er etablert i forbindelse med disse.

Rapporten bygger på informasjon fra styret og daglig leder (brannsjef)² samt åpne kilder, herunder foretaksregisteret mv. Vi har dessuten benyttet informasjon fra eierrepresentanter og kommunenes administrasjon. Selskapet får ny brannsjef fra 01.08.11 ettersom nåværende brannsjef fratrer med alderspensjon 30.06.11.

Den samlede dokumentasjon om selskapet mottatt fra eierkommunene, styret og daglig leder er tatt med i dokumentliste i vedlegg.

Som det fremgår av rapporten vil det enkelte steder presenteres informasjon om selskapet, styret og administrasjon med detaljeringsnivå som går utover informasjon om den rene eierstyringen. Når dette likevel presenteres er det som bidrag til et helhetsbilde som igjen er av sentral verdi for vurdering av eierstyringen i selskapet og om denne fungerer i praksis.

Informasjonsinnhenting og vurderingen i denne kontrollen er i hovedsak gjort med utgangspunkt i følgende kilder:

- Lov om interkommunale selskaper (IKS-loven)
- Selskapsavtalen for Brannvesenet Sør-Rogaland IKS
- Kommunenes eierskapsmeldinger
- Vedtak og føringer o.l. gitt av kommunene om eierstrategi for selskapet
- Brann- og eksplosjonsvernloven med forskrifter
- Reelle hensyn og antatt god praksis
- KS Anbefaling om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunale selskaper

Hovedfokus i rapporten vil være på negative funn.

Vår samlede vurdering er at metodebruk og kildetilfang har gitt et tilstrekkelig grunnlag til å besvare kontrollens formål og de problemstillinger kontrollutvalgene vedtok.

---

² Daglig leder har i brannvesenet tittelen brannsjef. Videre i rapporten har vi bare brukt benevnelsen daglig leder.

1.3 FAKTABESKRIVELSE OG VURDERINGER

1.3.1 GENERELT OM SELSKAPET

Brannvesenet Sør-Rogaland IKS ble etablert fra 01.01.04 ved en sammenslåing av de enkelte eierkommunenes brannvesen. Dette skulle være med på sikre et effektivt brannvesen i fremtiden. Sentralt stod best mulig ressursutnyttelse og kvalitet på tjenestene. Et felles brannvesen ville også øke beredskapen på tvers av kommunegrensene.

Selskapet har ansvaret for alle lovpålagte oppgaver innenfor brannvesen i eierkommunene. Brannvesenet har ansvaret for brann- og redningsberedskap (med utrykninger) og for brannforebyggende og kontrollerende oppgaver i kommunene. Feiervesenet skal utføre feiing og tilsyn med røykkanaler og fyringsanlegg og drive med motivasjons- og informasjonstiltak om brannfaren ved fyring.

Brannvesenet Sør-Rogaland IKS eies av kommunene Stavanger, Sandnes, Sola, Randa-berg, Gjesdal, Time, Klepp, Rennesøy og Kvitsøy. Eierandelene ble hovedsakelig bestemt ut fra de enkelte kommuners kostnader til brannvesen forut for etableringstidspunktet. Eierandelene blir revidert hvert fjerde år (den første justeringen skjedde imidlertid først med virkning fra 01.01.11). Selskapet har administrasjon i Sandnes (Sandnes brannstasjon). Det er også 12 andre brannstasjoner på forskjellige steder i kommunene. Selskapet har 360 ansatte fordelt på 215,5 årsverk. I tillegg er det 11 personer i depotstyrken.

Det er under arbeid spørsmål om lokalisering av ny hovedbrannstasjon og ny brannstasjonsstruktur. Ny hovedbrannstasjon i Sandnes er tidligere forutsatt finansiert av Stavanger og Sandnes alene. Selskapet har de senere årene investert i nytt utstyr. Dette gjelder bl.a. noen nye brannbiler og tankbil. Mindre eierkommuner får gradvis utskifting og oppgradering av gammelt utstyr.

Interkommunalt samarbeid med andre kommuner

I selskapet ligger Stavanger 110-sentral (interkommunal nødsentral). Denne sentralen har som hovedoppgave å motta og formidle varsel om brann, ulykke, katastrofer og akutt forurensing, fra 18 kommuner i Rogaland i tillegg til Sirdal kommune i Vest-Agder. De 18 kommunene består av eierkommunene i Brannvesenet Sør-Rogaland IKS samt de fleste andre kommuner i Sør-Rogaland og Ryfylke. Det er planlagt en harmonisering med politiet (felles nødnummer), men dette ligger noen år frem i tid. I tillegg ligger det under selskapet miljørettet helsevern for 17 og skjenkekontroll for 16 av disse kommunene. Selskapet drifter ellers IUA Sør-Rogaland (interkommunalt utvalg mot akutt forurensning) med de samme 18 kommuner. IUA er et interkommunalt samar-

beid etter kommunelovens § 27 (dvs. det er ikke et eget rettssubjekt). Stavanger er vertskommune.

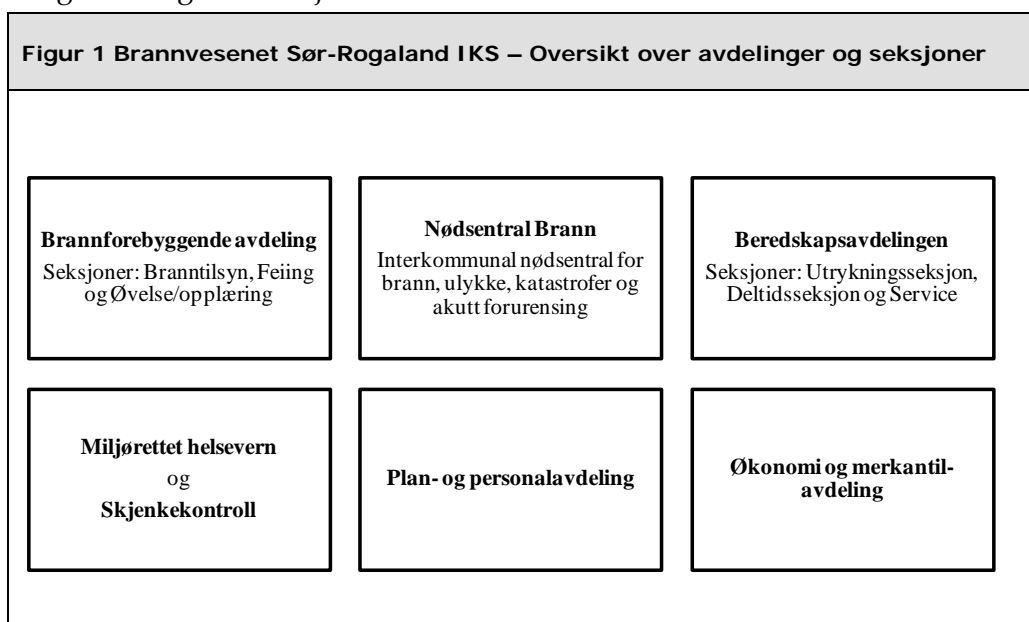
1.3.1.1 SELSKAPSFORM OG ORGANISERING

Kommunene skal sørge for etablering og drift av et brannvesen som kan ivareta forebyggende og beredskapsmessige oppgaver etter loven på en effektiv og sikker måte. To eller flere kommuner kan avtale å ha felles brannvesen. Brannvesenet Sør-Rogaland er et interkommunalt selskap (IKS) som er tildelt eierkommunenenes oppgaver når det gjelder brannvesen. Selskapstypen kan bare brukes i forhold hvor alle deltagere er kommuner. Den benyttes ofte for selskaper som driver med kommunale samfunnsoppgaver i egenregi for eierne og det er ellers ikke aktuelt med fortjeneste og utbytte. Brannvesen får jevnlig tilsyn mht. brannberedskapen mv. fra DSB (Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap).

Brannvesenet Sør-Rogaland IKS er delt inn i seks ulike avdelinger:

- Brannforebyggende avdeling (mest oppgaver knyttet til lovpålagte oppgaver)
  - Seksjoner er branntilsyn, feiervesen og øvelse/opplæring.
- Nødsentral Brann (interkommunal nødsentral)
- Beredskapsavdeling (ansvaret for alle utrykningsoppgaver og akutte innsatser)
  - Dette er den klart største avdelingen med brannmannskaper ved 13 brannstasjoner (274 ansatte/132,5 årsverk). Seksjoner er utrykningsseksjonen (heltdsbrannstasjonene), deltidsseksjonen (deltidsbrannstasjonene) og service-seksjonen (drift og vedlikehold av brannvesenets lokaler og utstyr).
- Miljørettet helsevern og Skjenkekontroll
- Plan og personal avdeling
- Økonomi og merkantil avdeling

Organiseringen kan skjematisk vises slik:

1.3.1.2 SKATTE- OG AVGIFTSMESSIGE FORHOLD

Brannvesenet Sør-Rogaland IKS som et interkommunalt selskap, er i utgangspunktet en skattepliktig virksomhet. Det vises til skattelovens § 2-2.1 bokstav g. Ifølge skattelovens § 2-32.1 gjelder skatteplikten ikke selskap som ikke har erverv til formål. Brannvesenet Sør-Rogaland IKS driver ikke næring og er dermed unntatt skatteplikt. Skattefritaket er innvilget av skattemyndighetene.

Brannvesenet Sør-Rogaland IKS har flere forskjellige måter å håndtere merverdiavgift på. Selskapet er i utgangspunktet omfattet av den ordinære merverdiavgiftsloven. Salg til eierkommunene beregnes likevel uten merverdiavgift da salget regnes som egenregi. Dette utgjør det aller meste av selskapets omsetning. Selskapets kjøp blir dermed hovedsakelig håndtert etter merverdiavgiftskompensasjonsloven (jf. denne lovens § 2).

Salg til andre (andre kommuner og private mv) beregnes med merverdiavgift dersom tjenesten er avgiftspliktig. Selskapet har salg av en rekke tjenester som går inn under den ordinære merverdiavgiftsloven eller er unntatt etter loven.

Feiing er et område som ligger under den ordinære merverdiavgiftsloven og som dessuten skal håndteres etter selvkostregler. Feiervesenet i Brannvesenet Sør-Rogaland IKS utfører selve tjenesten for kommunene, mens kommunene fakturerer innbyggerne for feieavgiften. Tjenester utover det den kommunale feieavgiften omfatter, faktureres av selskapet.

Selve praktiseringen av avgiftsreglene har blitt sett på gjennom vår regnskapsrevisjon. Det er ikke her noe å bemerke. I vedlegg har vi tatt med nærmere informasjon om merverdiavgiftsbehandlingen i brannvesenet.

1.3.2 SELSKAPET – STYRING OG OPPFØLGING

Dette er basert på oppstartsmøte med selskapet, egenerklæring fra styret, egenerklæringer fra eierne (representantskapsmedlemmene), spørreskjema til selskapet, spørreskjema til kommunenes administrasjon, løpende avklaringer med selskapet samt gjennomgang av åpne kilder.

1.3.2.1 SELSKAPSFORHOLD

Selskapsforhold gjelder i prinsippet alle forhold ved styringen av selskapet, men vi velger her å dele dette videre opp iht. mal for ordinær selskapskontroll og de spesifiserte problemstillingene i kontrollen. Våre vurderinger av styring gjelder alle forhold.

STYRING AV SELSKAPET

Selskapets formål fremkommer av selskapsavtalen. Samtlige forhold rundt registrering og etablering av selskapet er i orden. Daglig leder har bekreftet at selskapet driver i tråd med selskapsavtalen.

Selskapets strategier fremkommer av strategiplan (virksomhetsplan) for 2006-2009. Det er ny plan under utarbeidelse (status?). Planen er forventet ferdig i begynnelsen av juni 2011 dvs. før ny daglig leder (brannsjef) tiltrer. Det er løpende kontakt mellom styreleder og daglig leder.

Våre vurderinger av styringen av selskapet

Vi har ingen særskilte kommentarer til den formelle styringen av selskapet. Styret har sørget for en forsvarlig forvaltning av selskapet (eierinteressene). Styringen av selskapet følger lovregler, selskapsavtalen, strategier og nærmere krav som eierkommunene måtte komme med i vedtatte saker. Vi har sett på samtlige referater (protokoller) fra styremøter i perioden 2008-2010. Men det bemerkes at det ikke er utarbeidet styreinstruks. Styret har heller ikke foretatt skriftlig egenvurdering.

AVTALEMESSIGE FORHOLD

Det er ikke avdekket forhold som tilsier manglende overholdelse av avtalemessige forpliktelser. Ifølge daglig leder har selskapet ikke uoppgjorte erstatnings- eller mangelskrav. Selskapets forsikringsanliggender er i orden og betalt. Det benyttes Wilis forsikringsmeglerselskap. Eiendommer (bygninger mv) er eiet av kommunene.

FORPLIKTELSER OVENFOR OFFENTLIGE INSTANSER

Selskapet har ikke uoppgjorte krav til offentlige instanser. Ifølge daglig leder overholder selskapet øvrige offentlige pålegg og formelle krav til driften.

JURIDISKE FORHOLD

Det er ikke avdekket forhold som viser at selskapet har pågående eller potensielle tvister for domstolene.

NÆRSTÅENDE FORHOLD OG HABILITET

Om inhabilitet for selskapets ansatte og medlemmer av selskapets styrende organer gjelder kommuneloven § 40 nr. 3 tilsvarende. Det vises til IKS-lovens § 15. Selskapet er dermed omfattet av forvaltningsloven, jf. lovens § 1, og habilitetskravene i lovens § 6.

Det er gitt føringer for habilitet i etiske retningslinjer. Selskapet opplyser at forvaltningslovens bestemmelser praktiseres etter beste skjønn. Ved eventuell inhabilitet fratrer vedkommende i den enkelte sak. Er det tvil om inhabilitet blir dette vurdert spesielt.

Daglig leder og medlemmer av styret - og medlemmer av representantskapet - har ingen oppgaver eller avtaler med selskapet (utover sin stilling og sine verv). De har heller ingen lån eller lignende gitt av selskapet.

Det er ikke avdekket ansettelses- leverandør- eller andre kommersielle forhold til nærstående av ansatte eller styret.

Våre vurderinger av nærstående forhold og habilitet

Vi har ingen særskilte kommentarer til nærstående forhold og habilitet. Dette praktiseres av selskapet iht. lovregler.

OFFENTLIGE ANSKAFFELSER

Selskapet er omfattet av lovregler om offentlige anskaffelser, jf. lovens § 2 og dernest den ordinære anskaffelsesforskriften (den klassiske anskaffelsesforskriften). Det vises til forskriftens §§ 1-2.2.

Vi har sett på selskapets rutiner på området. Dette vil kun relatere seg til kjøp av **tjenester og utstyr** da bygninger og anlegg ligger under kommunene. Selskapet har utarbeidet en anskaffelsesstrategi og anskaffelsesprosedyre. Dette er en innkjøpsrutine som også tar for seg regelverket om offentlige anskaffelser.

Anskaffelsesprosedyren tar først opp om det eksisterer rammeavtale som skal benyttes for kjøpet. Dernest tar den for seg de ulike beløpsgrensene i lovverket og hvordan innkjøp og konkurranse skal praktiseres. Som vedlegg er det tatt med de protokoller som skal brukes for hhv. anskaffelser mellom 100 og 500 tusen kroner, og for anskaffelser over 500 tusen kroner.

Selve anbudsgjennomføringen har blitt sett på gjennom vår regnskapsrevisjon. Det er ikke her noe å bemerke.

Selskapet har ved behov benyttet seg av kompetansen hos Stavanger og Sandnes kommuner. Det er nylig gjennomført kursing i offentlige anskaffelser for 2 ansatte. Disse vil være såkalte "superbrukere" i selskapet.

Vi har videre sett på utlyste anbud på nettsidene til Doffin (Database for offentlige innkjøp) og om det er klager på selskapet til KOFA (Klagenemnda for offentlige anskaffelser). Det ligger 12 kunngjøringer (anbud) for selskapet på Doffin sine nettsider. Dette gjelder for det meste kjøp av biler og utstyr, men det er også to tjenestekjøp. De relaterer seg til perioden 2004-2010. Vi finner ikke selskapet nevnt på KOFA sine nettsider.

Våre vurderinger av selskapets praktisering av lovregler om offentlige anskaffelser

Vi har ingen merknader til selskapet sin praktisering av lovregler om offentlige anskaffelser. Selskapets anskaffelser anses å bli gjennomført i tråd med lovregler.

OFFENTLIGHET

Selskapet er omfattet av lovregler om offentlighet, jf. lovens § 2. Det er offentlig heleid og det driver ikke næring.

Selskapet opplyser at de følger lovregler om offentlighet. De har egne nettsider på internett. Det er her fyldig informasjon om selskapet og tjenestene.

Selskapets styre vedtok i 2008 at det skal benyttes internettsider til å gjøre postlister, møteplan, sakslister og protokoller, samt årsrapporter tilgjengelig for offentligheten. Dette er da i tråd med de største eiernes ønsker om meroffentlighet.

Våre vurderinger av selskapets praktisering av lovregler om offentlighet

Vi har ingen merknader til selskapet sin praktisering av lovregler om offentlighet. Det er utfyllende informasjon på brannvesenet nettsider om deres virksomhet. Det er lagt ut postlister og årsrapporter/årsberetninger. Politiske saker har egen fane hvor det er lagt ut møteinnkallinger og protokoller for både styret og representantskapet.

ORGANISASJON, MILJØ OG FREMTIDSUTSIKTER

Organisasjon

Det er ingen uavklarte ansettelsesforhold. Det er ikke inngått bonusavtaler med noen av de ansatte.

Etikk, arbeidsmiljø og miljøvern

Selskapet har utarbeidet etiske retningslinjer. Disse er vedlagt selskapets personalreglement. De etiske retningslinjene tar bl.a. for seg habilitet, interessekonflikter og varsling om kritikkverdige forhold.

Brannvesenet Sør-Rogaland IKS opplyser at de følger arbeidsmiljøloven, herunder med etablert AMU (arbeidsmiljøutvalg), vernerunder osv. Selskapet er med i ordningen om inkluderende arbeidsliv.

Brannvesenet Sør-Rogaland IKS har utarbeidet et HMS-system. Det er en HMS-håndbok (perm) for hver avdeling. Systemet revideres minst en gang pr. år. Håndboken tar for seg mange forhold omkring HMS (helse, miljø og sikkerhet). I håndboken er det bl.a. listet opp HMS-aktiviteter, rutiner for ytre miljø, avfall og forurensning samt avvik og korrigerende tiltak. Det er også en årsplan for HMS og en rekke skjemaer og sjekklister som brukes i HMS-arbeidet. HMS-systemet (håndboken) er godkjent av AMU.

Selskapet hadde i begynnelsen av 2010 tilsyn fra Arbeidstilsynet. Arbeidstilsynet skriver i sin tilsynsrapport at selskapet har mye kunnskap om HMS og et generelt godt HMS-system. Det ble imidlertid gitt en rekke pålegg og anmerkninger for forbedringer. Selskapet har fulgt opp de pålegg som ble gitt (iht. tilsvaret til Arbeidstilsynet).

Sykefraværet i selskapet de siste årene (perioden 2007-2010) har vært ganske moderat (omkring 4-5 % i løpet av et år). Sykefraværet var på 3,9 % i 2009 og steg forholdsvis mye til 5,1 % i 2010. Brannforebyggende avdeling alene har i perioden hatt et høyere sykefravær (mellom 6 og 10 %), mens administrasjonen har hatt et sykefravær på omkring 9-10 % de to siste årene. I 2010 er sykefraværet i brannforebyggende avdeling på 6,8 %. Selskapet opplyser at det er ulike årsaker til at sykefraværet har økt fra 2009 til 2010, men det har vært en økning i antall langtidssyke.

Selskapet driver ikke virksomhet som forurenser det ytre miljø mer enn det som er vanlig for brannselskaper. De har mottaksstasjoner for spesialavfall.

Ledelse og arbeidsmiljøet (ID Capital rapport 2008)

For å bedre ledelse og arbeidsmiljø ble det i 2008 gjennomført en prosess i forbindelse med organisasjonsutvikling, i samarbeid med et firma (ID Capital). Rapporten fra ID Capital nevner tre hovedutfordringer for selskapet. Dette er ledelse og lederutvikling, samhandlingsklima og behovet for å drive forbedringsarbeid som en kontinuerlig prosess i organisasjonen. Ut fra hovedutfordringene ble det utarbeidet seks konkrete tiltak. Dette gikk bl.a. ut på å styrke ledelsesfunksjonene og etablere en kvantitativ medarbeiderundersøkelse hvert halvår.

Status iverksatte tiltak

Det ble påbegynt en prosess for å videreutvikle sterk og kultur og tydelig ledelse, men dette arbeidet har blitt hengende etter. Lederskole har nylig startet opp (innkalling april 2011). Det er i liten grad gjennomført organisasjonsmessige endringer/tilpasninger. I 2011 skal selskapet gjennomføre en arbeidsmiljøundersøkelse. Innholdet i arbeidsmiljøundersøkelsen er blitt lagt frem for AMU. Undersøkelsen har oppstart for gjennomføring i august 2011.

Nærmere om arbeidsmiljøet

Det har i perioden 2008-2010 vært en del skriverier i media om dårlig arbeidsmiljø i selskapet. Det fremkom i artiklene at mye av dette kunne skyldes kulturforskjeller mellom Stavanger og Sandnes. Selskapets bedriftshelsetjeneste har foretatt helseundersøkelser hvor bl.a. trivsel var tema. Ut fra undersøkelsene de to siste årene er det motsetningsforhold i noen avdelinger. Det nevnes administrasjonsavdelingen, forebyggende avdeling og beredskapsavdelingen. Bedriftshelsetjenesten sier at det er et generelt inntrykk at konfliktnivået og arbeidsmiljøproblemene er mindre spisset enn hva som har vært tilfelle tidligere.

Vår undersøkelse av arbeidsmiljøet

Vi har kontaktet daglig leder (brannsjef), varabrannsjef, personalsjef, hovedverneombud, verneombud og ledere av fagforeninger med noen spørsmål om arbeidsmiljø. Totalt utgjør dette 20 personer. Vi fikk svar fra litt over halvparten. For de spørsmål som ble stilt kan vi vise til vedlegg. En oppsummering av svarene er gjengitt nedenfor her. Det tas kun med hovedpunkter fra svarene. Vi går ikke inn på de enkelte avdelinger eller enkelttilfeller.

Arbeidsmiljøet for de fleste i selskapet synes ifølge svarene å være rimelig bra, men det er noen forhold hvor tiltak bør settes inn for forbedringer. Alle svarene vi har fått trekker fram disse forholdene i mer eller mindre grad.

Det trekkes fram utfordringer i forhold til samarbeid og tillit mellom ledelse og ansatte (herunder verneombud og tillitsvalgte). Arbeidsmiljø saker tar for lang tid å løse. Det sies ellers at det er for lite fokus på arbeidsmiljø og HMS-arbeid. Som tiltak nevnes en mer samkjørt ledelse med en klar strategi for hvordan brannvesenet skal drives. Det nevnes også at det bør bli ansatt en person som har HMS som hovedarbeidsoppgave.

Våre vurderinger av selskapets håndtering av etikk, arbeidsmiljø og miljøvern

Vi har ikke noe å bemerke til selskapets håndtering av etikk og miljøvern. Selskapet har utarbeidet etiske retningslinjer. For miljøvern er det ikke her spesielle forhold som kan trekkes fram. Ut fra en nylig rapport fra Arbeidstilsynet har selskapet mye kunnskap om HMS og et generelt godt HMS-system. Det ble imidlertid gitt en rekke pålegg og anmerkninger for forbedringer. Selskapet har fulgt opp de pålegg som ble gitt.

Selskapet synes å ha noen utfordringer knyttet til arbeidsmiljøet. Vi anbefaler selskapet å vurdere nærmere behovet og nødvendigheten av å prioritere arbeid og tiltak på området. Dette vil da naturlig følge i etterkant av den arbeidsmiljøundersøkelsen som skal gjennomføres i august 2011.

Fremtidsutsikter

Selskapets fremtidsutsikter avhenger av eierkommunenes fortsatte ønsker om et felles interkommunalt brannvesen. Selskapets økonomi vil i stor grad dekkes gjennom driftstilskudd og refusjoner fra eierkommunene, men hvor selskapet vil måtte forholde seg til de rammer som gis og innrette sin økonomi etter det. Selskapet salg til andre kommer i tillegg. Dette gjelder både kommuner og private.

SELSKAPETS ÅRSREGNSKAPER 2007-2010

Vi har sett på selskapets årsregnskaper. Regnskapet føres etter regnskapsloven. Nedenfor følger hovedstørrelser for selskapet de fire siste år.

Tabell 1 Brannvesenet Sør-Rogaland IKS Hovedstørrelser for selskapet 2007-2010
 Kilde: Tall fra selskapets årsregnskaper 2007-2010 (tall i tusen kr)

Resultatregnskap	2007	2008	2009	2010
Driftstilskudd/refusjoner	120 867	127 400	148 274	158 196
Andre driftsinntekter mv	26 204	38 769	28 516	30 807
Lønns- og personalkostnader	131 967	137 133	142 400	132 314
Andre driftskostnader	28 188	28 757	29 997	33 037
Driftsresultat	-13 084	279	4 393	23 652
Resultat etter finansposter	-12 049	1 842	5 609	25 144
 Balanseregnskap	 2007	 2008	 2009	 2 010
Eiendeler	48 581	59 350	108 319	115 756
Egenkapital	7 333	9 175	14 784	39 927
Gjeld	41 248	50 175	93 535	75 829

Kommentarer til selskapets årsregnskaper:

Vi viser ikke økonomiske nøkkeltall for selskapet. Selskapets virksomhet går ikke ut på å tjene penger, men være en utfører for eierkommunene på brannområdet. Nøkkeltall for avkastning (resultatgrad og rentabiliteter) er dermed i stor grad et resultat av eiernes driftstilskudd og refusjoner.

Vi tar imidlertid med litt om nøkkeltall for likviditet og soliditet.³ Likviditeten er på 1,2 i 2010. Dette er en del lavt, men likviditeten og likviditetsbehovet er noe som svinger gjennom hele året. Egenkapitalandelen (soliditeten) er på 34 % i 2010. Dette er en betydelig økning fra 2009 hvor den var på 14 %. Årsaken er det store overskuddet i 2010.

Det bemerkes at mye av årsaken til det store overskuddet skyldes føring av pensjonskostnader. I 2009 var disse på 18 millioner kroner, mens de i 2010 var på 3 millioner kroner. I 2011 anslås de til 33 millioner kroner. Dette vil redusere egenkapitalen igjen. Grunnen til de store svingningene er endringer i måten pensjonskostnadene beregnes. Fra 2012 er det mulig at budsjetteringen av pensjonskostnadene blir bedret. Selskapet vil ha høyere pensjonskostnader enn andre virksomhetstyper pga. at pensjonsalderen for brannmannskaper er lav (58 år).

Det kan ellers bemerkes at selskapets totalkapital (eiendeler og gjeld) steg mye fra 2007/2008 til 2009/2010. Dette skyldes økning i kontantmidler (bank) og kortsiktig gjeld ved årsavslutningen (senere oppgjør av kortsiktig gjeld).

³ Likviditeten kan ses på som virksomhetens evne til å innfri løpende forpliktelser, mens soliditet kan ses på som virksomhetens evne til å tåle tap (underskudd). Den mest brukte likviditetsgraden forteller noe om forholdet mellom omlopsmidler og kortsiktig gjeld. Et vanlig normtall er 1,5. Egenkapitalandelen (soliditeten) sier noe om hvor mye egenkapital det er i virksomheten i forhold til totalkapitalen. Et vanlig normtall er 30 %, men dette vil variere noe fra bransje til bransje.

Selskapets egenkapital består av flere poster.⁴ Den "frie" egenkapitalen er lav når det tas i betraktning at årets overskudd i stor grad skyldes små pensjonskostnader og at disse kostnader vil øke betydelig i 2011.

Det nevnes ellers at selskapet ikke selv eier bygninger og anlegg. Dette er det eierkommunene som gjør. Selskapets anleggsmidler består for det meste av utstyr, i all hovedsak brannbiler. Hver enkelt kommune plikter å stille egnede lokaler til disposisjon for brannvesenet. Det er i de respektive kommuner etablert leieavtaler hvor kommunene beholder ansvaret for ytre vedlikehold, mens selskapet har ansvar for indre vedlikehold.

Regnskapsmessig status (resultater) 2011

Status for de tre første månedene er et overskudd på 900 tusen kroner. Budsjettet for samme periode viser et underskudd på 260 tusen kroner (budsjettet for hele året går i null). Totalt 1,160 millioner kroner. Hovedårsaken er større inntekter fra andre enn eierkommunene på 1,7 millioner kroner. Større lønnskostnader trekker andre vegen med 0,4 millioner kroner.

BUDSJETTRUTINER OG REGSKAPSRAPPORTERING

IKS-loven⁵ har regler om hvordan interkommunale selskaper skal håndtere budsjett og hvilket regnskapsprinsipp som skal følges. Lovens §§ 18 og 19 tar for seg krav til budsjett og håndteringen av budsjettavvik. Krav til økonomiplan følger av lovens § 20.

Da selskapets inntekter inneholder driftstilskudd/refusjoner fra eierkommunene, er ikke budsjettet (driftstilskuddet/refusjoner) endelig før eierkommunene (kommunestyrene) har behandlet det.

Av lovens § 27 fremkommer det at selskapet som utgangspunktet skal føre sine regnskaper etter regnskapsloven (private regnskapsprinsipper), men at det i selskapsavtalen kan bestemmes at selskapet i stedet skal føre etter kommunale regnskapsprinsipper. Selskapet følger altså lovens utgangspunkt når det gjelder regnskapsføringen ved at de fører regnskapet etter regnskapsloven.

Det ovennevnte er formelle forhold som selskapet praktiserer. Vi vil i det videre se **nærmere** på hvordan avdelingsregnskaper (internregnskaper) blir håndtert av selskapet.

⁴ Dette er ansvarskapital og tingsinnskudd fra eierkommunene. I tillegg kommer årets overskudd og disposisjonsfond samt implementering av en tidligere en pensjonsforpliktelse (som reduserer egenkapitalen).

⁵ Det er også laget en egen forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for interkommunale selskaper (KRD 1999). Forskriften slår fast kravet om utarbeiding av budsjett. For selskaper som fører sine regnskaper etter regnskapsloven er det ellers ikke så mye aktuelt i forskriften. Det er riktignok i forskriften noen få tilleggskrav som disse selskaperne er pålagt å følge, men kravene har ingen praktisk betydning for budsjetteringen og regnskapsføringen.

Regnskapsmessig inndeling / avdelingsregnskaper

Selskapet er delt inn i 6 avdelinger. Det er 25 avdelingsregnskaper som totalt oppsummerer seg til selskapets årsregnskap. Det er egne avdelingsregnskaper for seksjonene som er tatt med i figur 1 (oversikt over avdelinger og seksjoner). Dette utgjør 10 avdelingsregnskaper. I tillegg er det avdelingsregnskaper for hver av de 13 brannstasjonene. Til sist har vi avdelingsregnskaper for depotstyrken og sivilforsvaret. Inntekter/kostnader er for avdelingsregnskapene skilt ut ved egne navn/koder i kontostrengen.

Fordeling av felleskostnader (og om selvkost feiervesenet)

Selskapets felleskostnader (ført på avdelingsregnskap for administrasjon) blir fordelt på avdelingsregnskaper for beredskap, alarmsentral, forvaltning, feiing, opplæring, miljørettet helsevern og skjenkekontroll.

Selskapet opplyser at fordelingsnøkkelen er basert på antall ansatte i avdelingene og hvor mye arbeid administrasjonen har for avdelingene. Fordelingsnøkkelen blir vurdert når det skjer endringer. Selskapet har med informasjon om feiing (selvkostvirksomheten) i note til årsregnskapet. Det tas her med opplysninger om kostnadene. Det blir også gitt opplysninger om samlet pipetall og hvilken feieavgift som hos kommunene vil balansere kostnadene.

Kommunenes inntekter fra feiingen (feiavgiften) kan ikke være større enn de kostnader kommunene blir belastet fra selskapet. Vi kontrollerer kommunenes selvkostberegninger ved hvert årsoppgjør.

Selskapets salg til andre (på områder hvor det også er private tilbydere)

Alle tjenester som selskapet driver med skal i prinsippet være selvfinansierende. Det er ikke meningen å tjene penger på disse. Selskapet utfører enkelte tjenester som også private gjør eksempelvis alarmtjenester samt øvelse og opplæring. Det meste av selskapets salg til private er konkurranseutsatt. Salget utgjør en mindre del av selskapets inntekter. Beløpet er på anslagsvis 15 millioner kroner (8 % av de totale inntekter hos selskapet i 2010).

Våre vurderinger av selskapets budsjettrutiner og regnskapsrapportering

Selskapets budsjettrutiner og regnskapsrapportering anses i dag tilfredsstillende.

Vi har sett på selskapets fordeling av felleskostnader og finner denne tilfredsstillende. Kostnader for feiervesenet skal beregnes i tråd med KRD sine retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester. Selskapets fordeling av felleskostnader dekker kravene i KRD sine retningslinjer. Selskapet kan med fordel spesifisere kostnadene for feiing på fakturaene til eierkommunene.

Selskapet kunne imidlertid ikke fremvise noen dokumentasjon på selvfinansieringen for salg til andre (på områder hvor det også er private tilbydere). Grunnen til at vi rei-

ser dette spørsmålet er for å vurdere om det er noen form for kryssubsidiering/sammenblanding mellom de "obligatoriske" tjenestene selskapet yter til kommunene (monopolvirksomheten) og de tjenester som selskapet selger til andre i et konkurransemarked.

Som hovedregel anbefales det gjerne at konkurransevirkosomheten fysisk skilles helt ut for seg. Det vises til KS Eierforum sine anbefalinger (nr 5). Vi antar imidlertid at forholdet kan håndteres enklere i dette tilfellet. Dette skyldes at inntektene fra konkurransevirkosomheten er relativt små i forhold til de totale inntekter som selskapet har. Vi antar derfor at det kan være tilstrekkelig å ha utarbeidet kalkyler som dokumenterer selvfinansieringen.

Vi kan til slutt nevne at selskapets økonomifunksjon ivaretas av en person (økonomisjef). Selskapets økonomifunksjon er dermed sårbar ved fravær eller lignende.

KOSTNADSEFFEKTIVITET NÅ SETT I FORHOLD TIL TIDEN FØR ETABLERING

Etableringen av selskapet hadde som forutsetning å videreføre det **daværende** kostnadsnivået i kommunene (med unntak av Sola kommune som måtte styrke sitt forebyggende bidrag). Det ble dermed forutsatt at kommunene skulle yte et årlig driftstilskudd tilnærmet det som hadde vært deres kostnadsnivå på brannområdet.

Etableringen hadde også som forutsetning en videreføring av minst samme tjenestekvalitet. Det ble utarbeidet tjenesteavtaler hvor det er skilt mellom basistjenester og tilleggstjenester. Tilleggstjenestene vil komme i tillegg til det ordinære driftstilskuddet.

Stasjonsplassering med bemanning ble videreført i selskapet.⁶ Et stort og felles brannvesen skulle imidlertid være med på å hindre en fremtidig kostnadsøkning pga. dimensjoneringskravene i lovverket. I tabellen nedenfor har vi listet opp hovedreglene.

Tabell 2 Bemanningskrav for brann- og feiervesen Kilde: Lovdata

- Det skal utføres minst ett årsverk brannforebyggende arbeid pr. 10.000 innbyggere.
- For brannberedskapen skal det ved 100.000 innbyggere være minst tre vaktlag og nødvendig støttestyrke.
- Deretter skal beredskapen økes med ett vaktlag og nødvendig støttestyrke for hver 70.000 innbyggere.
- Det vises til §§ 3-2 og 5-4 i forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen.

Total bemanning av selskapet i 2004 skulle bli tilnærmet som det var i 2003 (ca 198 årsverk).⁷ Den faktiske bemanningen ble 196 årsverk. Miljørettet helsevern og skjenkekontrollen kommer i tillegg med 6,4 årsverk. Totalt altså 202,4 årsverk.

⁶ Et mulig potensial for reduksjon i antall stasjoner og bygninger ble påpekt for Stavanger og Sandnes ved en felles stasjon i Forus/Stangeland området.

⁷ Det vises til Sammenslåingsprosjektet Brann- og feiervesen (rapport 24.01.03 fra prosjektgruppen) punkt 6.2 side 33.

Bemanningen i selskapet har ikke økt mye siden dette. Den er i 2010 på totalt 213 årsverk hvorav miljørettet helsevern og skjenkekontrollen utgjør 11,6 årsverk. Økningen er samlet på 10,6 årsverk (ca 5 %), men hvor halvparten av økingen er på miljørettet helsevern alene.

Selskapet opplyser at bemanningen er bygd opp etter dimensjoneringsforskriften. Bemanningen på beredskap og forebyggende er iht. hva som regnes som minimumsbemannning. Miljørettet helsevern har fått økte arbeidsoppgaver fra kommunene. Dette skal være grunnen til den store økningen i antall årsverk her. Selskapet opplyser at bemanningsøkningen ved miljørettet helsevesen er på bakgrunn av anbefalinger fra fagrådet.⁸

I tabellen nedenfor er det vist utviklingen i fakturerte kostnader fra selskapet til **eierkommunene** i perioden 2004-2010. Dette gjelder driftstilskudd branndriften (kalt brann/feier i tabellen) samt refusjoner for miljørettet helsevern og skjenkekontrollen (kalt MHV/SK i tabellen). Branndriften blir belastet eierkommunene etter eierandeler.

Miljørettet helsevern blir fordelt **kommunene** etter innbyggertall, mens skjenkekontrollen blir fordelt etter antall kontroller. Disse tjenestene gjelder flere kommuner. Nødsentralen ligger i driftstilskuddet for eierkommunene, mens andre kommuner som deltar blir fakturert ved siden av.

Tabell 3 Brannvesenet Sør-Rogaland IKS - Kostnader til eierkommunene 2004 og 2010
Kilde: Oversikter fra Brannvesenet Sør-Rogaland IKS (tall i tusen kr)

	Brann/feier		MHV/SK		Tot. tilskudd/ref.		Prosentvis økning	
	2004	2010	2004	2010	2004	2010	Brann/feier	MHV/SK
Sandnes	26 403	36 308	936	1 922	27 339	38 230	38 %	105 %
Stavanger	53 051	79 286	1 721	3 803	54 772	83 089	49 %	121 %
Klepp	3 269	4 821	199	452	3 468	5 273	47 %	127 %
Time	3 377	4 972	269	546	3 646	5 518	47 %	103 %
Gjesdal	3 408	4 972	155	336	3 563	5 308	46 %	117 %
Sola	8 736	12 956	220	528	8 956	13 484	48 %	140 %
Randaberg	3 883	5 725	115	262	3 998	5 987	47 %	128 %
Rennesøy	1 318	1 958	64	154	1 382	2 112	49 %	141 %
Kvitsøy	505	753	6	17	511	770	49 %	183 %
Totalt	103 950	151 751	3 685	8 020	107 635	159 771	46 %	118 %

Kommentarer til kostnadsutviklingen i perioden

Ved nærmere kontroll av regnskapene fremkommer det at mesteparten av økningene skyldes lønnskostnadene. Dette følger naturlig av at det aller meste av selskapets drift er lønnskostnader. Men også husleier steg mye i perioden. Dette gjelder i all hovedsak

⁸ Fagrådet består av helsesjef i Stavanger kommune og kommuneoverlege i Sandnes, og 5 leger som representerer hhv. Stavanger, Sandnes, Ryfylke-kommunene, Jær-kommunene og kommunene i sør-fylket. I tillegg er det brannsjefen, avdelingsleder MHV og en ansattrepresentant.

branndriften hvor husleier har økt med 8,093 millioner kroner. Husleier for branndriften ble imidlertid ifølge selskapet først iverksatt fra 2007. Husleier blir fordelt på alle eierkommunene som ellers for branndriften. For 2011 blir kommunene totalt fakturert 158,320 millioner kroner for branndriften. Dette er en økning på 4,3 % fra 2010.

Selskapet understreker ellers at lønnsutviklingen for branndriften er styrt av ulike typer særtillegg, overtidsregler mv.

Det bemerkes at kostnadsfordelingen for branndriften i 2004 ikke stemmer med eierandelene. I 2004 ble det foretatt en del korrigeringer mellom eierkommunene og eierandelene samsvarer derfor ikke med kostnadsandelene dette året. Det er særlig Sandnes sin andel er høyere (om lag 1,3 millioner kroner). Dette er også grunnen til Sandnes sin lavere prosentvise kostnadsøkning for perioden, og til noe ulike økninger hos eierkommunene ellers. Selskapet undersøker dette forholdet nærmere. Kostnadsfordelingen i 2010 stemmer med eierandeler. Stavanger har i tillegg kostnader mht. siviltforsvaret. Dette er på 1,097 millioner kroner og inngår også i branndriften. Det ble i 2004 også foretatt korrigeringer mellom medlemskommunene for miljørettet helsevern og skjenkekontrollen. Kostnader for skjenkekontrollen vil ellers avhenge av antall kontroller. Kostnadsøkning for kommunene i perioden er derfor varierende for MHV/SK. Gjennomsnittet for alle kommunene som er med i ordningen er på 135 %.

I vedlegg har vi for øvrig tatt med utviklingen i eierkommunenes netto utgifter til brann- og feiervesen i perioden 2003-2010 (KOSTRA tall).

Våre vurderinger av selskapets kostnadseffektivitet (utviklingen)

Selskapet sin drift består altså i all hovedsak av lønnskostnader. Dette utgjør over 80 %. Dersom vi ser bort fra husleier økte kostnadene for branndriften i perioden fra 103,950 millioner kroner til 143,658 millioner kroner. Dette utgjør en økning på 39,708 millioner kroner eller 38,2 %.

Vi har sammenlignet denne kostnadsutviklingen for branndriften med lønnsutviklingen i kommunene. Lønnsutviklingen for kommunalt heltidsansatte for omtrent samme periode er på 34,5 % (SSB 01.10.03 til 01.11.10). Vi ser da at utviklingen i eierkommunenes kostnader til branndriften - når det ses bort fra husleier - er litt over lønnsutviklingen i kommunene. Men det må også tas med at det er blitt noen flere stillinger for branndriften i perioden (rundt fem årsverk). Bemanningen i selskapet skyldes primært vaktordninger ut fra dimensjoneringskravene for brann og feiervesen i lovverket.

Vi går ikke nærmere inn på kostnadsutviklingen for miljørettet helsevern og skjenkekontroll da beløpene her er forholdsvis små i forhold til branndriften. Men som det fremgår ovenfor har disse kostnadene økt med 118 % for kommunene samlet i perioden. Det meste skyldes imidlertid en dobling av antall årsverk hos miljørettet helsevern på bakgrunn av anbefalinger fra fagrådet.

KOSTNADSEFFEKTIVITET SAMMENLIGNET MED ANDRE BRANNVESEN

I kontrollutvalgenes bestillinger er det bedt om en sammenligning (benchmark) med andre brannskaper i den grad dette er tilgjengelig. Dette gjelder sammenligninger som går på kostnadseffektivitet. Vi ser videre på brannvesen generelt.

Som nevnt ovenfor er det aller meste av selskapets drift lønnskostnader. Resten er grovt sett leiekostnader og kostnader relatert til driftsmidlene (brannbilene). Det antas at samme forhold også vil gjelde andre brannvesen.⁹ Sammenligninger med andre brannvesen mht. kostnadseffektivitet vil da i stor grad egentlig vise forskjeller i bemanning og lønnsnivå.

Selskapets styreleder ba i 2008 om en orientering om selskapets kostnadsnivå i forhold til tilsvarende brannvesen. Året etter i 2009 ba styret om et notat om hvordan man kan sammenligne (måle) kostnader mot andre brannvesen. Begge disse forholdene ble behandlet under eventuelt i styremøter.

Selskapet har ikke foretatt noen sammenligninger med andre brannvesen. Det vises til at KOSTRA tall er usikre da ulike brannvesen er organisert og bygd opp forskjellig. KS Bedrift har etablert en nettverksgruppe for brannskaper IKS'er. Alle brannsjefer er med her. Gruppen har 4 møter i året. Saker om sammenligninger av brannvesen er satt opp på agendaen, men uten at det foreløpig har kommet noe konkret.

I mangel av noe bedre velger vi likevel å vise en sammenligning ut fra KOSTRA tall. (Netto driftsutgifter til brann- og feiervesen pr innbygger 2010) Vi har tatt med de tre største eierkommunene i Brannvesenet Sør-Rogaland IKS sammenlignet med Bergen, Trondheim, Kristiansand og Tromsø. Vi har dessuten vektet eierkommunene i Brannvesenet Sør-Rogaland IKS (iht. innbyggertall og netto driftsutgift pr. innbygger). Dette er kalt BSR med en snittpris pr. innbygger på 497 kroner. De andre eierkommunene i BSR enn de som tatt med i tabellen ligger i intervallet mellom 241-1.489 kroner.

Tabell 4 Eierkommunene i Brannvesenet Sør-Rogaland IKS
Netto utgifter brann- og feiervesen pr. innbygger 2010 (kroner) Kilde: KOSTRA

Stavanger	Sandnes	Sola	BSR	Bergen	Tr.heim	Kr.sand	Tromsø
639	488	501	497	636	519	579	603

Tallene må leses med **forsiktighet** da ulike brannvesen som nevnt er organisert og bygd opp forskjellig. Vi understreker også at det samlede innbyggertall til eierkommunene i Brannvesenet Sør-Rogaland IKS er større enn hos de andre kommunene. (Unntaket er Bergen med omtrent samme antall innbyggere.) Dette tilsier en noe lavere snittpris pga. stordriftsfordeler og dimensjoneringsregler. De andre kommunene har egne brannvesen, med unntak for Kristiansand som er med i et selskap.

⁹ Andre brannvesen kan ha større avskrivningskostnader dersom de selv eier bygninger og anlegg. De vil til gjengjeld ha lavere leiekostnader.

Våre vurderinger av selskapets kostnadseffektivitet (sammenlignet med andre)

Vi ser at eierkommunene i Brannvesenet Sør-Rogaland IKS samlet sett kommer ganske godt ut av sammenligningen. Dette kan tyde på selskapet driver kostnadseffektivt. Det er imidlertid store forskjeller mellom eierkommunene. Dette skyldes at selskapets kostnader ikke blir fordelt etter innbyggertall. Det vises til punkt 1.3.2.3 nedenfor for hvordan kostnadsfordelingen foretas.

Merk at tallene er **kommunenes** netto utgifter. Kommunene har en del inntekter som vil redusere kostnadene enten de kommer fra egen brannavdeling eller eget brannsel-skap. Dette er ikke de store inntektene i forhold til kostnadene, og gjelder primært feie-avgiften. Feieavgiften vil for mange kommuner dessuten bli sett opp mot kostnadene på området (maks selvkost for inntektene).

1.3.2.2 LÅNEOPPTAK OG KOMMUNALE GARANTIER

Representantskapet vedtar rammer for selskapets låneopptak. Høyeste ramme for samlede låneopptak er 10 millioner kroner. Det vises selskapsavtalens §§ 4-2 og 7-1. Selskapets vedtak om å oppta lån må uansett godkjennes av departementet (her fylkesmannen), jf. IKS-lovens § 22. Dette gjøres enkeltvis pr. lån. Ved utgangen av 2010 har selskapet et lån på totalt 7,25 millioner kroner. Lånet nedbetales med 500 tusen kroner pr. år.

Kommunene garanterer ikke direkte for låneopptakene, men dette følger eksplisitt av lovreglene og selskapsavtalen. Av IKS-lovens § 3 følger det at eierkommunene i denne selskapstypen utad er pro rata ansvarlige for de lån selskapet opptar, i forhold til den eierandel kommunen har i selskapet. Dette fremkommer også av selskapsavtalens § 7-1. Eierkommunene har ikke gitt selskapet garantier utover det som fremkommer av selskapsformen og som vises i eierkommunenes årsregnskaper.

1.3.2.3 FORDELING AV SELSKAPETS KOSTNADER PÅ EIERKOMMUNENE

Dette gjelder driftstilskudd fra eierkommunene mht. branndriften. Det er i tillegg refusjoner for miljørettet helsevern og skjenkekontrollen. Her er det flere kommuner som deltar.

Ved etableringen ble det ingen endringer i stasjonsplasseringer og bemanning. Forde-ling av eierandeler og dermed kostnadsfordeling mellom eierne ble - som det er nevnt foran - foretatt ut fra det kostnadsnivå kommunene hadde ved etableringen av selska-pet. Det ble også sett noe på omfang av særlige objekter og regionale institusjo-ner/funksjoner mv. i kommunene. Eierandelene er derfor ikke etter innbyggertall.

Time og Klepp sine eierandeler er mye lavere enn innbyggertallene skulle tilsi da disse kommunene kun har en brannstasjon hver samtidig som de har et relativt høyt antall

innbyggere. Det er i hovedsak Stavanger som dekker dette opp. Stavanger har 3 brannstasjoner og hvorav den i sentrum har en mye større bemanning enn de andre brannstasjonene i selskapet.

Vi tar nedenfor med en oversikt over fordelingen av eierandeler sammenlignet med fordelingen av innbyggere for eierkommunene. GML er fordelingen etter tidligere selskapsavtale, mens NY er fordelingen etter ny selskapsavtale.

Tabell 5 Brannvesenet Sør-Rogaland IKS Eierandeler og innbyggere 2004 og 2010
Kilde: Saker i eierkommunene om ny eierbrøk (2010) - Alle tall i prosent

Kommune	GML 2004	Folketall 2004	NY 2011	Folketall 2010
Stavanger	51,9 %	47,0 %	51,0 %	46,0 %
Sandnes	24,1 %	23,7 %	24,5 %	24,0 %
Sola	8,6 %	8,2 %	9,0 %	8,5 %
Randaberg	3,8 %	3,8 %	3,7 %	3,7 %
Gjesdal	3,3 %	3,9 %	3,2 %	3,8 %
Time	3,3 %	5,9 %	3,3 %	6,0 %
Klepp	3,2 %	6,0 %	3,4 %	6,3 %
Rennesøy	1,3 %	1,4 %	1,4 %	1,5 %
Kvitsøy	0,5 %	0,2 %	0,5 %	0,2 %
Sum	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Eierandeler er fra 2011 endret i tråd med befolkningsutviklingen i perioden 2004-2010.

Våre vurderinger mht. fordeling av selskapets kostnader på eierkommunene

Kostnadsfordelingen mellom eierkommunene er et politisk spørsmål og blir fastsatt i selskapsavtalen. Vi vil ikke kommentere dette nærmere. Men kostnadsfordelingen er et forhold som det arbeides videre med. Vi viser til vedlegg for nærmere informasjon om arbeidet med ny eierbrøk fra 2011 og senere.

1.3.2.4 EIERNES OPPFØLGING AV SELSKAPET

GENERELT OM EIERNES OPPFØLGING AV SELSKAPET

Store og prinsipielle saker vil behandles av representantskapet. Kommunestyrene vil også behandle slike saker – enten før eller etter representantskapets behandling. Eventuelle saker av uvanlig art eller stor strategisk betydning skal avklares i forkant av representantskapsmøter. Saker om ny brannstasjonsstruktur vil eksempelvis bli behandles av representantskapet.

Gjennom representantskapets behandling av saker i representantskapet, vil det følges opp selskapets praktisering av kommunenes prinsipper for eierstyring og eierstrategier i den grad dette er utarbeidet generelt og/eller for det bestemte selskap. Representantskapet foretar ellers ikke noen spesiell evaluering av styrets arbeid.

Selskapet avholder jevnlige eiermøter med ordførerne og rådmennene. Det er også dialogmøter med administrasjonene. Selskapets budsjetttrammer, brannstasjonsstruktur og andre sentrale spørsmål blir drøftet med rådmennene. Budsjettet må endelig godkjennes i kommunestyrene.

Rådmennene legger til rette for den politiske eieroppfølgingen av selskapet ved å utrede og fremme saker knyttet til selskapets virksomhet.

Våre generelle vurderinger av eiernes oppfølging av selskapet

Vi har ingen særskilte kommentarer til den formelle oppfølgingen av selskapet. Representantskapet utøver sin myndighet i tråd med lovregler og selskapsavtalen. Vi har sett på samtlige referater (protokoller) fra møter i representantskapet i perioden 2008-2010. Det har i dette tidsrommet mest vært behandlet lovmessige saker.

EIERSKAPSMELDINGER OG GENERELLE EIERSTRATEGIER

I eierskapsmeldingene vil det ofte være en orientering om hva kommunen vil med sine selskaper, mulige selskapsformer og en oversikt over kommunens selskaper. Det fremkommer som regel også kommunens generelle eierstrategier og rutiner for rapportering mellom kommunen og eierrepresentanter i selskaper. Nyere eierskapsmeldinger bygger gjerne på KS Eierforum sine anbefalinger.¹⁰ Dette gjelder Stavanger sin eierskapsmelding.

Generelle eierstrategier omfatter i utgangspunktet alle selskaper som kommunene måtte være eiere av. Men i praksis vil disse strategier mest gjelde vesentlige selskaper for den enkelte kommune. I de generelle eierstrategier vil kommunene ha utarbeidet rutiner for eieroppfølging, overordnede prinsipper for eierstyring, hvem som kan sitte i styrende organer for selskaper (selskapenes styrer), krav til styrets arbeid samt generelle mål- og resultatkrav til kommunens selskaper.

Kommentarer til kommunenes eierskapsmeldinger

Alle de større eierkommunene har utarbeidet fullstendige eierskapsmeldinger dvs. med generelle eierstrategier. Rennesøy og Kvitsøy mangler eierskapsmeldinger. Det kan for øvrig diskuteres hvor langt en liten kommune skal gå inn i generelle eierstrategier når alle eierandelene er små.

EIERMØTER (KOMMUNESTYRET)

Det tenkes her på **kommunenes** eiermøter i kommunestyret.¹¹ Det må ikke forveksles med eiermøter som selskapene selv kan avholde med kommunene, eller en kommunes eiermøte med et enkelt selskap. I eiermøtene gis det en orientering om selskapenes

---

¹⁰ Vi kan her vise til tabell 6 for vår oversikt over status for "godt kommunalt eierskap".

¹¹ I Stavanger og Sandnes er opplegget noe annerledes. Stavanger: Kommunalutvalget har funksjon som kommunens utvalg for eierstrategier, og med behandling i bystyret i nødvendig utstrekning. Sandnes: Formannskapet har funksjon som kommunens utvalg for eierstrategier, med endelig behandling i bystyret.

drift og status med nøkkeltall samt om selskapenes utvikling, utsikter og kommunens risiko - og om kommunen skal endre noe. I de samme eiermøtene kan det ved jevne mellomrom også være en behandling av de generelle eierstrategiene i eierskapsmeldingen.

Det er - for de kommunene som har eierskapsmeldinger - lagt opp til eiermøter en gang i året, og hvor kommunens vesentlige selskaper skal bli behandlet samlet eller minst en gang i en valgperiode. Årlige eiermøter har ikke blitt avholdt i flere av kommunene. Det bemerkes at kommunenes opplegg for eiermøter er ganske nytt og under utvikling.

Kommentarer til kommunenes eiermøter (og oppdatering av eierskapsmeldinger)

Generelt kan det anbefales at kommunene hvert år avsetter et møte hvor det er en sak om gjennomgang av sine selskaper og med oppdatering av eierskapsmeldinger. Stavanger og Sandnes har gjennomført eiermøter, men ikke nødvendigvis hvert år. Stavanger og Sandnes har også jevnlig oppdatert sine eierskapsmeldinger. En del av kommunenes eierskapsmeldinger begynner å bli noen år og det har ikke blitt utarbeidet noen oppdatert eierskapsmelding.

EIERSTRATEGIER FOR BRANNVESENET SØR-ROGALAND IKS

Det er foreløpig ikke nedtegnet noen konkrete eierstrategier for selskapet utover selskapets formål som står i selskapsavtalen. Vi vil likevel understreke - som det fremgår av rapporten her - at kommunene i stor grad utøver eierstrategier gjennom sin oppfølging av selskapet. Det vises også til de saker som i sin tid ble utarbeidet i forbindelse med etableringen av Brannvesenet Sør-Rogaland IKS. Dette ligger ikke så mange år tilbake i tid.

Brannvesenet Sør-Rogaland IKS er nærmere omtalt i eierskapsmeldingene. I eierskapsmeldingen til Stavanger står det bl.a. for selskapet: "Stavanger kommunes eierstrategi for det enkelte foretak og selskap vil bli videreutviklet i kommunalutvalgets videre arbeid med kommunens eierstrategier."

Arbeidet med eierstrategier for selskapet er enda ikke påbegynt. I den interkommunale eierskapsgruppen er det tatt initiativ til å lage utkast til eierstrategi for hvert IKS. Dette omfatter da også Brannvesenet Sør-Rogaland IKS. Prinsippsak om opprettelsen av felles brannvesen i 2003 vil være utgangspunktet for utforming av eierstrategier og forventninger til selskapet.

Den interkommunale eierskapsgruppen utfører sitt arbeid under ledelse av rådmennene. Arbeidet med å utforme eierstrategi for hvert enkelt IKS er et oppdrag som er gitt politisk bl.a. i Stavanger og Sandnes. Den interkommunale gruppen har pr. dato deltakelse fra Stavanger, Randaberg, Sola, Sandnes, Klepp, Time og Gjesdal. Dette utgjør da de syv største eierne i Brannvesenet Sør-Rogaland IKS.

Våre vurderinger av eierstrategier for selskapet

Vi anser det som god kommunal eierskapspraksis at kommunene utarbeider en eierstrategi for alle sine selskaper av betydning. Eierstrategien vurderes da i forhold til selskapets viktighet for kommunen. Brannvesenet Sør-Rogaland IKS er på grunn av sitt samfunnsviktige formål helt klart av stor betydning for alle kommunene.

Eierstrategien vil gi selskapet klare signaler om eiers overordnede mål, rammer og risiko som det kan orientere seg etter, og som eieren har forpliktet seg til. For selskaper hvor det er flere eiere vil det være hensiktsmessig at eierne **sammen** trekker opp målene, rammene og risikoen. Det kan være naturlig at største eier står for denne prosessen.

Målsettingen med selskapet fremkommer av selskapsavtalen. Dette gjelder da også kommunenes målsetting med selskapet. Kommunene har gjennom årene utført eierstrategi overfor selskapet, men ingen av kommunene har utarbeidet noe eget regelverk om eierstrategi for selskapet. Dette er et arbeid som er satt på dagsorden av kommunene ved den interkommunale eierskapsgruppen. Arbeidet bør prioriteres fremover.

1.3.3 STATUS PÅ "GODT KOMMUNALT EIERSKAP"

KS Eierforum har utarbeidet en kommunal variant av prinsipper for godt eierskap. Det som gjelder selskapets og eierkommunenes oppfyllelse av anbefalingene fra KS Eierforum (19 anbefalinger) er dekket av vår kontroll. Vi har sett på KS Eierforum sine anbefalinger slik de forelå pr februar 2011. I tabellen nedenfor har vi tatt med en enkel oversikt over status for de enkelte anbefalingene. Anbefaling nr 19 er utelatt i tabellen da den kun gjelder kommunale foretak.

Tabell 6 Status Selskapet og eierkommunene Anbefalinger fra KS Eierforum			
Anbefaling om eierskap mv	BSR	Eierne	Nærmere kommentarer
Nr 1 Opplæring/informasjon folkevalgte eierrepresentanter		(nei)	Kommunene har ikke foretatt obligatorisk opplæring av eierrepresentanter. Men representantskapsmedlemmene ble invitert til seminar/introduksjonskurs, hvor KS var til stede, i begynnelsen av valgperioden. Også medlemmer fra styret og administrasjonen deltok her. Det ble gitt orientering om ulike roller, ansvarsområder og oppgaver mellom representantskapet, styret og administrasjonen/daglig leder.
Nr 2 a Eierskapsmelding (eiermelding)		(ja)	Ja for 7 av kommunene. Rennesøy og Kvitsøy har ikke utarbeidet eierskapsmelding. Ev. status NÅ.
Nr 2 b Eierstrategi selskapet		(nei)	Selskapsavtale iht. lovregler. En konkret eierstrategi er ikke utarbeidet i et felles regelverk eller i den enkelte kommune. Eierkommunene har startet en prosess med å utarbeide en felles eierskapsstrategi.
Nr 3 Selskapsstrategi	ja		Selskapsavtale og selskapets virksomhetsplan. Handlings- og økonomiplan. Andre styrende dokumenter.
Nr 4 Selskapsform		ja	Etableringen av selskapet skjedde fra 2004. IKS-formen kan anses godt tilpasset for virksomheter hvor fortjeneste og utbytte ikke er aktuelt. IKS-

			formen er mye brukt ved samarbeid om kommunale brannvesen.
Nr 5 Skille monopol og konkurranse	(?)		Brannvesenet utfører enkelte tjenester som også private gjør eksempelvis alarmtjenester samt øvelse og opplæring. Det meste av selskapet salg til private er konkurranseutsatt. Salget utgjør en mindre del av selskapets inntekter.
Nr 6 Tilsyn og kontroll med kommunens selskaper	ja		Alle eierkommunene har utarbeidet plan for selskapskontroll og vedtatt retningslinjer for selskapskontroll iht. samme mal.
Nr 7 Sammensetning/funksjon eierorgan	ja		Det er valgt politisk ledelse til eierorganet. Ingen i representantskapet sitter også i styret. Dette er heller ikke tillatt etter selskapsavtalens § 3-2.
Nr 8 Gjennomføring av eiermøter	ja	ja	Det er sett på årene 2008-2010. Det er kun behandlet lovmessige saker i dette tidsrom.
Nr 9 Krav til profesjonelle styrer		?	Det er ikke formelt foretatt kompetansevurdering av eierkommunenes styremedlemmer. Et styre skal ha generalist- og fagspesifikk kompetanse. Det innebærer at kompetanse sees i lys av selskapets formål. Tre av styremedlemmene er valgt blant de ansatte iht. IKS-lovens § 10. Disse medlemmene skal ikke behandle saker om enkeltvedtak, forskrifter og tariffavtaler. Dette følger av IKS-lovens § 10 og selskapsavtalens § 5-2.
Nr 10 Valgkomité for styreutnevning	(nei)		Det har vært benyttet en egen valgkomité for styreutnevningen i selskapet. Men valgkomiteen tok ikke spesielt for seg habilitets- og kompetansespørsmål. Det er eg. kommunestyrene gjennom representantskapet som har valgt kommunenes styremedlemmer i selskapet. Disse er da valgt politisk som en fordeling av politiske verv.
Nr 11 Styreinstruks /egenvurdering	(nei)		Styret har ikke utarbeidet styreinstruks. Styreinstruks er kun lovkrav for aksjeselskaper med ansatte representert i styret (aksjelovens § 6-3), men det anbefales generelt styreinstruks for alle selskaper. Styret har ikke foretatt skriftlig egenvurdering.
Nr 12 Styresammensetning i konsern	IA		Dette er det ikke aktuelt her. Selskapet har ingen datterselskaper.
Nr 13 Oppnevning av vara til styret	ja		Det er en personlig vararepresentant for hvert faste styremedlem.
Nr 14 Habilitetsvurderinger av styret		?	Det er ikke formelt foretatt habilitetsvurdering av eierkommunenes styremedlemmer.
Nr 15 Kjønnrepresentasjon i styret	ja		Kjønnrepresentasjon er i samsvar med IKS-lovens § 10 (som henviser til aksjelovens § 20-6). Styret består av syv medlemmer, hvor kommunene har fire medlemmer. Kommunene er i styret representert ved to av hvert kjønn.
Nr 16 a Avlønning av styret	ja		Styrehonorarer kan anses moderate. De er totalt på 216 tusen kroner (fordelt på syv styremedlemmer). Styreleder har 60.000 kroner, nestleder 36.000 kroner, mens de andre i styret har 24.000 kroner.
Nr 16 b Styrevervregister (registrering)	(nei)		Tre av styremedlemmene til eierne er registrert i KS sitt styrevervregister, mens en ikke er registrert (gjelder Sandnes). Selskapet vil senere melde inn de ansattes representanter i styret.
Nr 16 c Styreforsikring	(nei)		Selskapet har ikke tegnet styreforsikring for styremedlemmene (det økonomiske ansvaret).
Nr 16 d Ikke særskilte oppgaver (styret)	ja		Ingen i styret har særskilte oppgaver for selskapet (utover styrevervet).
Nr 17 Arbeidsgivertilhørighet	ja		Selskapet er medlem av KS Bedrift.
Nr 18 Etske retningslinjer	ja		Selskapet har utarbeidet etiske retningslinjer.

Forklaringer/kommentarer til tabellen

- **BSR** (Brannvesenet Sør-Rogaland IKS) gjelder forhold som selskapet selv tar seg av. **Eierne** gjelder forhold som eierkommunene normalt står for. Alle forholdene kan **også** ses på generelt (dvs. at eierkommunene har regler om dette i sine eierskapsmeldinger).
- Ja betyr at forholdet er i orden, mens nei betyr at forholdet ikke er i orden. **Parenteser** er brukt når et forhold er delvis i orden, eller det er uklart i hvilken grad dette er tilfelle. Det er brukt skjønn om forholdet skal klassifiseres som (ja) eller (nei).
- Anbefalingene fra KS Eierforum kan gjerne gjelde flere forhold. Vi har i oversikten tatt med det vi anser mest viktig. Oversikten må derfor ses på som **veiledende**.
- Antall styremedlemmer i selskapet er iht. IKS-lovens minstekrav. Det kan vurderes flere styremedlemmer fra eierne (eierkommunene) for å balansere det relativt høye antallet styremedlemmer fra de ansatte.
- KS anbefaling nr 9 gjelder krav til profesjonelle styrer (som at styret skal ha generalist- og fagspesifikk kompetanse). Dette er det vanskelig for oss å gi en vurdering av. Kommunestyrene - som velger styret (gjennom representantskapet) - vil imidlertid kunne ha et godt grunnlag for en slik vurdering. Det samme kan sies om habilitetsvurderinger ved KS anbefaling nr 14.

Spesielt om hvem som bør fastsette og utbetale representantskapets godtgjørelse

Godtgjørelsen til representantskapet fastsettes og utbetales av selskapet. Iht. KS Eierforum sine anbefalinger (nr 16) er det eierkommunene som bør gjøre dette.

Vi viser ellers til de nye habilitetsreglene som trer i kraft etter neste kommunevalg:

Stortinget vedtok 10. juni 2009 endringer i habilitetsreglene i forvaltningslovens § 6. Det gjelder nå samme strenge regler for engasjement i offentlige selskaper som for private selskaper. Lovendringen gjør rollene innenfor den kommunale virksomheten klarere. Tydelige roller anses viktig om innbyggerne skal ha tillit til kommunene. Lovendringen innebærer at folkevalgte og tjenestemenn som også er leder, styremedlem eller medlem av bedriftsforsamlingen i et selskap blir **inhabil** til å behandle saker hvor selskapet er **part** når saken blir behandlet i **kommunale organ**, **også** når selskapet er fullt ut eiet av det offentlige. Lovendringen trer i kraft 1. november 2011.

Status for KS Eierforum

KS Eierforum som eget medlemsnettverk ble avvirket 27. oktober 2010. Arbeidet med eierskap fortsetter i KS sin ordinære virksomhet. Hovedoppgaven vil fortsatt være å oppfordre kommunene til å ha et aktivt og bevisst eierskap, og at de 19 anbefalingene som KS Eierforum har utviklet, fortsatt videreutvikles og oppdateres.

1.4 KONKLUSJONER OG ANBEFALINGER

1.4.1 STYRINGEN AV SELSKAPET

Hvordan er selskapet styrt?

Vi har ingen særskilte kommentarer til den formelle styringen av selskapet. Styret har sørget for en forsvarlig forvaltning av selskapet (eierinteressene). Styringen av selskapet følger lovregler, selskapsavtalen, strategier og nærmere krav som eierkommunene måtte komme med i vedtatte saker. Vi har sett på samtlige referater (protokoller) fra styremøter i perioden 2008-2010. Men det bemerkes at det ikke er utarbeidet styreinstruks. Styret har heller ikke foretatt skriftlig egenvurdering.

Er selskapets budsjettrutiner og regnskapsrapportering tilfredsstillende?

Selskapets budsjettrutiner og regnskapsrapportering anses i dag tilfredsstillende.

Vi har sett på selskapets fordeling av felleskostnader og finner denne tilfredsstillende. Kostnader for feiervesenet skal beregnes i tråd med KRD sine retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester. Selskapets fordeling av felleskostnader dekker kravene i KRD sine retningslinjer. Selskapet kan med fordel spesifisere kostnadene for feiing på fakturaene til eierkommunene.

Selskapet kunne imidlertid ikke fremvise noen dokumentasjon på selvfinansieringen for salg til andre (på områder hvor det også er private tilbydere). Som hovedregel anbefales det gjerne at konkurransevirkosomheten fysisk skilles helt ut for seg. Det vises til KS Eierforum sine anbefalinger (nr 5). Vi antar imidlertid at forholdet kan håndteres enklere i dette tilfellet. Dette skyldes at inntektene fra konkurransevirkosomheten er relativt små i forhold til de totale inntekter som selskapet har. Vi antar derfor at det kan være tilstrekkelig å ha utarbeidet kalkyler som dokumenterer selvfinansieringen.

Hvor kostnadseffektivt drives selskapet (utviklingen)?

Selskapet sin drift består i all hovedsak av lønnskostnader. Dette utgjør over 80 %. Der som vi ser bort fra husleier økte kostnadene for branndriften i perioden fra 103,950 millioner kroner til 143,658 millioner kroner. Dette utgjør en økning på 39,708 millioner kroner eller 38,2 %.

Vi har sammenlignet denne kostnadsutviklingen for branndriften med lønnsutviklingen i kommunene. Lønnsutviklingen for kommunalt heltidsansatte for omtrent samme periode er på 34,5 % (SSB 01.10.03 til 01.11.10). Vi ser da at utviklingen i eierkommunenes kostnader til branndriften - når det ses bort fra husleier - er litt over lønnsutviklingen i kommunene. Men det må også tas med at det er blitt noen flere stillinger for

branndriften i perioden (rundt fem årsverk). Bemanningsøkningen skyldes primært dimensjoneringskravene for brann og feiervesen i lovverket.

Vi går ikke nærmere inn på kostnadsutviklingen for miljørettet helsevern og skjenkekontroll da beløpene her er forholdsvis små i forhold til branndriften. Men som det fremgår ovenfor har disse kostnadene økt med 118 % for kommunene samlet i perioden. Det meste skyldes imidlertid en dobling av antall årsverk hos miljørettet helsevern på bakgrunn av anbefalinger fra fagrådet.

Hvor kostnadseffektivt drives selskapet (i forhold til andre brannvesen)?

Vi tar her utgangspunkt i KOSTRA tall (2010) og sammenlignet med en del større kommuner. Vi har sett på brannvesen generelt. Tallene må leses med forsiktighet da ulike brannvesen er organisert og bygd opp forskjellig.

Vi ser at eierkommunene i Brannvesenet Sør-Rogaland IKS samlet sett kommer ganske godt ut av sammenligningen. Dette kan tyde på selskapet driver kostnadseffektivt. Det er imidlertid store forskjeller mellom eierkommunene. Dette skyldes at selskapets kostnader ikke blir fordelt etter innbyggertall. Det vises til punkt 1.3.2.3 nedenfor hvor hvordan kostnadsfordelingen foretas.

Hvordan følger selskapet opp lovregler om offentlige anskaffelser og offentlighet?

Vi har ingen merknader til selskapet sin praktisering av lovregler om offentlige anskaffelser. Selskapets anskaffelser anses å bli gjennomført i tråd med lovregler. Vi har ingen merknader til selskapet sin praktisering av lovregler om offentlighet. Det er utfyllende informasjon på brannvesenet nettsider om deres virksomhet. Det er lagt ut postlister og årsrapporter/årsberetninger. Politiske saker har egen fane hvor det er lagt ut møteinnkallinger og protokoller for både styret og representantskapet.

Hvordan håndterer selskapet etikk, arbeidsmiljø og miljøvern?

Vi har ikke noe å bemerke til selskapets håndtering av etikk og miljøvern. Selskapet har utarbeidet etiske retningslinjer. For miljøvern er det ikke her spesielle forhold som kan trekkes fram. Selskapet synes å ha noen utfordringer knyttet til arbeidsmiljøet.

1.4.2 KOSTNADSFORDELINGEN PÅ EIERKOMMUNENE

Blir de enkelte eierkommunene belastet selskapets kostnader på en tilfredsstillende måte?

Fordeling av eierandeler og dermed kostnadsfordeling mellom eierne ble foretatt ut fra det kostnadsnivå kommunene hadde ved etableringen av selskapet. Eierandelene er derfor ikke etter innbyggertall. Time og Klepp sine eierandeler er mye lavere enn innbyggertallene skulle tilsi da disse kommunene kun har en brannstasjon hver samtidig

som de har et relativt høyt antall innbyggere. Det er i hovedsak Stavanger som dekker dette opp. Stavanger har 3 brannstasjoner og hvorav den i sentrum har en mye større bemanning enn de andre brannstasjonene i selskapet. Eierandeler er fra 2011 endret i tråd med befolkningsutviklingen i perioden 2004-2010.

Kostnadsfordelingen mellom eierkommunene er et politisk spørsmål og blir fastsatt i selskapsavtalen. Vi vil ikke kommentere dette nærmere. Men kostnadsfordelingen er et forhold som det arbeides videre med.

1.4.3 EIERNES OPPFØLGING AV SELSKAPET

Hvordan er eiernes oppfølging av selskapet lagt opp?

Vi har ingen særskilte kommentarer til den formelle oppfølgingen av selskapet. Representantskapet utøver sin myndighet i tråd med lovregler og selskapsavtalen. Vi har sett på samtlige referater (protokoller) fra møter i representantskapet i perioden 2008-2010. Det har i dette tidsrommet mest vært behandlet lovmessige saker.

Alle de større eierkommunene har utarbeidet fullstendige eierskapsmeldinger dvs. med generelle eierstrategier. Rennesøy og Kvitsøy mangler eierskapsmeldinger. Det kan for øvrig diskuteres hvor langt en liten kommune skal gå inn i generelle eierstrategier når alle eierandelene er små. Generelt kan det anbefales at kommunene hvert år avsetter et møte hvor det er en sak om gjennomgang av sine selskaper og med oppdatering av eierskapsmeldinger. Stavanger og Sandnes har gjennomført eiermøter, men ikke nødvendigvis hvert år. Stavanger og Sandnes har også jevnlig oppdatert sine eierskapsmeldinger. En del av kommunenes eierskapsmeldinger begynner å bli noen år og det har ikke blitt utarbeidet noen oppdatert eierskapsmelding.

Vi anser det som god kommunal eierskapspraksis at kommunene utarbeider en eierstrategi for alle sine selskaper av betydning. Eierstrategien vurderes da i forhold til selskapets viktighet for kommunen. Brannvesenet Sør-Rogaland IKS er på grunn av sitt samfunnsviktige formål helt klart av stor betydning for alle kommunene. Eierstrategien vil gi selskapet klare signaler om eiers overordnede mål, rammer og risiko som det kan orientere seg etter, og som eieren har forpliktet seg til. For selskaper hvor det er flere eiere vil det være hensiktsmessig at eierne **sammen** trekker opp målene, rammene og risikoen. Det kan være naturlig at største eier står for denne prosessen.

Målsettingen med selskapet fremkommer av selskapsavtalen. Dette gjelder da også kommunenes målsetting med selskapet. Kommunene har gjennom årene utført eierstrategi overfor selskapet, men ingen av kommunene har utarbeidet noe eget regelverk om eierstrategi for selskapet. Dette er et arbeid som er satt på dagsorden av kommunene ved den interkommunale eierskapsgruppen.

Godtgjørelsen til representantskapet fastsettes og utbetales av selskapet. Iht. KS Eierforum sine anbefalinger (nr 16) er det eierkommunene som bør gjøre dette.

1.4.4 ANBEFALINGER

På grunnlag av vår kontroll gir vi følgende anbefalinger:

1.4.4.1 ANBEFALINGER TIL SELSKAPET

- Styret bør utarbeide en styreinstruks. Styret bør også foreta en skriftlig egenrevisning.
- Alle styremedlemmer bør sørge for å registrere seg i KS sitt styrevervregister. Det er en av kommunenes fire styremedlemmer som ikke er registrert.
- Selskapet bør vurdere om det er behov for å tegne styreforsikring for styremedlemmene (det økonomiske ansvaret).
- Selskapet bør utarbeide kalkyler som dokumenterer selvfinansieringen av tjenester som selges i konkurranse med private aktører (konkurransevirkomheten).
- Vi anbefaler selskapet å vurdere nærmere behovet og nødvendigheten av å prioritere arbeid og tiltak på arbeidsmiljøområdet. Dette vil da naturlig følge i etterkant av den arbeidsmiljøundersøkelsen som skal gjennomføres i august 2011.

1.4.4.2 ANBEFALINGER TIL EIERKOMMUNENE

- Kommunene bør utarbeide en eierskapsstrategi for selskapet. Eierskapsgruppens arbeid med felles eierstrategier bør derfor prioriteres fremover.
- Rennesøy og Kvitsøy bør utarbeide eierskapsmeldinger.
- Rennesøy og Kvitsøy bør vurdere nærmere i hvilken grad de skal ta med generelle eierstrategier i sine eierskapsmeldinger. Vi anser at det her bør foreligge i alle fall en del grunnleggende og overordnede prinsipper for deres eierstyring.
- Det anbefales at kommunene hvert år avsetter et møte hvor det er en sak om gjennomgang av sine selskaper. Stavanger og Sandnes har stort gjort dette, men i liten grad de andre kommunene.
- Kommunene bør sørge for obligatorisk opplæring av folkevalgte eierrepresentanter.
- På generelt grunnlag bør det vurderes bruk av valgkomité hvor også en formell vurdering av habilitet og kompetanse inngår. Det understrekes her at vi ikke har noe spesielt å påpeke til styrets forvaltning av selskapet. Vi kan i denne forbindelse ellers vise til de nye habilitetsreglene som trer i kraft etter neste kommunevalg.
- Godtgjørelsen til representantskapet bør fastsettes og utbetales av eierkommunene.

VEDLEGG

Om selskapskontroll

Selskapskontroll er hjemlet i kommuneloven [§ 77 nr. 5](#) og for øvrig nærmere omtalt i forskrift om kontrollutvalg [kap. 6](#) (§§ 13 – 15). Innholdsmessig deles selskapskontroll i to komponenter:

- *Eierskapskontroll* er den obligatoriske delen av selskapskontroll, jf. forskrift om kontrollutvalg § 14 første ledd. Den omfatter kontroll med forvaltningen av (fylkes-)kommunens eierinteresser, herunder å kontrollere om den som utøver eierinteressene gjør dette i samsvar med (fylkes-)kommunens vedtak og forutsetninger.
- *Forvaltningsrevisjon* er den frivillige delen av selskapskontroll, jf. forskrift om kontrollutvalg § 14 andre ledd, og er nærmere omtalt i forskrift om revisjon [kap. 3](#) (§§ 6 – 8), jf. forskrift om kontrollutvalg [kap. 5](#) (§§ 9 – 12) og [RSK 001](#) Standard for forvaltningsrevisjon. Den omfatter systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets/fylkestingets vedtak og forutsetninger, jf. forskrift om revisjon § 7 første ledd.

En selskapskontroll av et selskap vil omfatte dette selskapet og heleide datterselskaper. Andre datterselskaper og tilknyttede selskaper vil bli omtalt, men i utgangspunktet ikke spesielt kontrollert. Brannvesenet Sør-Rogaland IKS har ingen datterselskaper eller tilknyttede selskaper.

Rogaland Revisjon IKS utfører selskapskontroll og forvaltningsrevisjon på oppdrag fra kontrollutvalget i kommunen. Denne kontrollen er utarbeidet av forvaltningsrevisor Rune Eskeland under ledelse av revisjonsdirektør Cicel Aarrestad.

Vurderingskriterier

Vurderingskriteriene er krav eller forventninger som revisjonen bruker for å vurdere funnene i undersøkelsene. Vurderingskriteriene skal være begrunnet i, eller utledet av, autoritative kilder innenfor det revideerte området, f.eks. lovverk og politiske vedtak. I selskapskontroller som omfatter forvaltningsrevisjon omfatter begrepet "vurderingskriterier" i denne rapport det som regelverket for forvaltningsrevisjon benevner "revisjonskriterier".

I denne kontrollen er følgende kriterier anvendt:

- Lov om interkommunale selskaper (IKS-loven)
- Selskapsavtalen for Brannvesenet Sør-Rogaland IKS
- Kommunenes eierskapsmeldinger
- Vedtak og føringer o.l. gitt av kommunene om eierstrategi for selskapet
- Brann- og eksplosjonsvernloven med forskrifter
- Reelle hensyn og antatt god praksis
- KS Anbefaling om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunale selskaper

Vi har ikke vedlagt nærmere informasjon om kriteriene. Men lovregler kan hentes på internett (Lovdata). Anbefalingen om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunale selskaper ligger på KS sine nettsider. Vi har i vedlegg tatt med litt generell informasjon om brann- og eksplosjonsvernloven og felles brannvesen.

Metode og kilder

Selskapskontrollen har i utgangspunktet en bred tilnærming og søker å fange opp flest mulige problemstillinger relatert til eierskapsoppfølgingen. Rapporten bygger på informasjon fra styret og daglig leder (brannsjef) samt åpne kilder, herunder foretaksregisteret mv. Vi har dessuten benyttet informasjon fra eirerrepresentanter og kommunenes administrasjon. Hovedfokus i rapporten vil være på negative funn.

Selskapskontrollen av **Brannvesenet Sør-Rogaland IKS** omfatter iht. bestillingene fra kontrollutvalgene ordinær eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon. Både selskapet og kommunene er omfattet av undersøk-

kelsen. Selskapet som **forvalter** av kommunenes eierinteresser og kommunene som **utøver** av eierinteressene.

I mandatet fremkommer det at vår kontroll av om selskapet følger opp lovregler om offentlige anskaffelser og offentlighet samt om hvordan selskapet håndterer etikk, arbeidsmiljø og miljøvern, vil bli gjort på et på et **overordnet nivå**. Kontrollutvalget i Stavanger presiserte **imidlertid** at det var viktig med et spesielt fokus på hvordan selskapet håndterer etikk, arbeidsmiljø og miljøvern.

Som en del av selskapskontrollen har vi sett på det som står i KS Eierforum sin anbefaling om **eierskap, selskapsledelse og kontroll** av kommunale selskaper. Det er der tatt med en rekke anbefalinger overfor både eiere og selskap. Vi kan for øvrig også vise til de anbefalinger om **eierskapsmelding** som er fremsatt av Telemarkforskning-Bø (dette er av KS kalt veileder i eierskapstenkning).

Selskapet (styreleder og daglig leder) og eierkommunene (representantskapet) fikk informasjon om kontrollen og hva den går ut på ved tilsendte oppstartsmeldinger (mailer av 06.01.11). Rådmennene i eierkommunene ble samtidig orientert om kontrollen ved oversendelse av kopi av oppstartsmeldingene. Vi har avholdt oppstartsmøte 24.01.11 med selskapet (styreleder, daglig leder og økonomisjef). Selskapet er også kontaktet underveis når det har vært behov for å avklare forhold. Kontaktperson har da vært økonomisjef (med kopi til daglig leder).

Det er innhentet svar på spørreskjema fra daglig leder, og vi har fått egenerklæring fra samlet styre. Fra kommunenes administrasjon har vi ved spørreskjema innhentet status om for eierskapsmeldinger mv.

Formelt utøves kommunenes eierskap gjennom deres valgte representanter til selskapets øverste organ, representantskapet. Eierskapskontrollen skal som nevnt vurdere om den som utøver kommunens eierinteresser i selskaper gjør dette i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger. Følgelig har vi spurt disse personer når det gjelder informasjon om eieroppfølgingen. Vi fikk svar fra 12 av 16 eierrepresentanter (og hvor 6 av 9 kommuner var representert med svar). Våre spørsmål var:

Tabell V1 Spørsmål til eierne (representantskapet) om deres eieroppfølging	
1. Hvem er eierrepresentanter for Brannvesenet Sør-Rogaland IKS?	10. Hvordan behandles budsjettet/økonomiplanen?
2. Hvorfor er virksomheten organisert som eget selskap? Hvordan er selskapet organisert (avdelinger mv)?	11. Har eierne definert kriterier for valg og sammensetning av styret i selskapet? Har det vært brukt valgkomité og hvor habilitets- og kompetansevurderinger var inkludert?
3. Hva er begrunnelsen for valg av selskapsform?	12. Gjøres evalueringer av styret?
4. Er det utarbeidet eierskapsstrategi(er) for virksomheten?	13. Hva slags eieroppfølging av selskapet skjer utover deltagelse i representantskapet?
5. Er det utarbeidet rutiner for rapportering til eierne av virksomheten?	14. Har kommunen utarbeidet plan for selskapskontroll?
6. Har eierne definert strategier/retningslinjer for: a) Styret, b) Administrasjon, c) Hva slags risikoprofil virksomheten skal drives etter?	15. Hvordan følges det opp selskapets praktisering av kommunens prinsipper for eierstyring (dersom dette er utarbeidet og informert selskapet)?
7. Hvilke målformuleringer, verdidokumenter og retningslinjer har eierne utarbeidet for virksomheten?	
8. Hvilke fullmakter er utarbeidet? Hvordan gis fullmaktene til eierrepresentantene ved representasjon i representantskapet? Hva er innholdet i fullmaktene?	
9. Er det etablert obligatorisk opplæring av og informasjon om eierstyring til folkevalgte eierrepresentanter?	

For årsregnskapet ser vi på tallene for årene 2007-2010. Årsregnskapet er avlagt iht. regnskapsloven og det er revidert av selskapets eksterne revisor (som er oss). Ut fra våre revisjonsberetninger for årene 2007-2010 er årsregnskapet i det vesentligste korrekt. Dette gjelder både for føring etter regnskapsloven samt praktisering av skatte- og avgiftsregler. Interkommunale selskaper er også pålagt å rapportere etter KOSTRA. Dette har selskapet gjort som forutsatt.

Dokumentliste

Vi henviser til følgende kilder:

Lovregler for selskapet

- Lov om interkommunale selskaper av 29. januar 1999
- Kommunal- og regionaldepartementet: Forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for interkommunale selskaper av 17. desember 1999
- Lov om årsregnskap mv (regnskapsloven) av 17. juli 1998
- Lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) av 14. juni 2002
- Justis- og politidepartementet: Forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen av 26. juni 2002
- Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap: Veileder til forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen (september 2003)
- Lov om offentlige anskaffelser av 16. juli 1999
- Fornyings- administrasjons og kirkedepartementet: Forskrift om offentlige anskaffelser av 7. april 2006
- Fornyings- og administrasjonsdepartementet: Veileder til reglene om offentlige anskaffelser fra november 2006
- Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova) av 19. mai 2006
- Justis- og politidepartementet: Forskrift til offentliglova (offentlegforskrifta) av 17. oktober 2008

Eierstrategi/eierstyring og selskapsledelse

- KS Eierforum (2010): [Anbefaling](#) om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak - utgave februar 2011
- Telemarksforskning-Bø (2008): Eierskap - Behov og muligheter for politisk styring av selskaper og samarbeid i kommunene (rapport utarbeidet for KS)
- KS Hovedstyret: Nødvendig med et aktivt kommunalt eierskap (nett artikkel 16.06.10)
- NKRF (mai 2010): Selskapskontroll - fra a til å (praktisk veileder)
- Vibeke Resch-Knudsen (Kommunerevisoren nr. 1/06): Samfunnsansvarlig forretningsdrift - kommuner som aktive eiere - om roller og ansvar i kommunalt eide selskaper
- Maya Twedt Berli (Kommunerevisoren nr. 5/09): Eierstrategier i norske kommuner
- Den norske Revisorforening (2009): Generalforsamling - Planlegging og gjennomføring
- Den norske Revisorforening (2009): Styrets arbeid og ansvar
- Bjella/Knudsen/Aarbakke (Kommuneforlaget 2001): Kommunale selskaper og foretak (kommentarutg.)
- Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES): Norsk anbefaling - Eierstyring og selskapsledelse - utgave 21. oktober 2010

Selskapet og eierkommunene

- Nettsidene til Brannvesenet Sør-Rogaland IKS
- Selskapsavtale for Brannvesenet Sør-Rogaland IKS (med ny eierbrøk gjeldende fra 01.01.11)
- Sammenslåingsprosjektet Brann- og feiervesen (rapport 24.01.03 fra prosjektgruppen)
- Forprosjektrapport FAR-programmet Delprosjekt Brann og redning (rapport 31.12.01)
- Saker i eierkommunene om felles brannvesen (kommunestyrene/bystyrene 2003)
- Saker i eierkommunene om selskapsavtale og budsjett 2004 for Brannvesenet Sør-Rogaland IKS (kommunestyrene/bystyrene 2003)
- Saker i eierkommunene om revidert selskapsavtale mht. endret eierbrøk for Brannvesenet Sør-Rogaland IKS (kommunestyrene/bystyrene 2010)
- Selskapets virksomhetsplan (strategiplan) 2006-2009
- Årsplan for forebyggende aktiviteter 2011
- Selskapets personalreglement (utgave 28.04.09)
- Årsrapporter 2009 og 2010 selskapets bedriftshelstjeneste (Alpha Medisinske Senter AS)
- Selskapets etiske retningslinjer (vedlegg til personalreglementet)
- Anskaffelsesstrategi og anskaffelsesprosedyre for Brannvesenet Sør-Rogaland IKS
- Prosjektrapport: Sterk kultur og tydelig ledelse (rapport utarbeidet mai 2008 av ID Capital)
- Oversikt over selskapets HMS system
- Selskapets rutine for ytre miljø; avfall og forurensning
- Arbeidstilsynet: HMS -tilsyn - januar 2010 (Rapport 05.05.10 og Selskapets svar 22.12.10)
- Årsrapporter 2007-2010 for Brannvesenet Sør-Rogaland IKS
- Oversikter over kostnadsfordelinger på kommunene 2008-2011

- Oversikt over saker i representantskapet med protokoller i perioden 2008-2010
- Oversikt over saker i styret med protokoller i perioden 2008-2010
- Eierkommunene: Planer for selskapskontroll og retningslinjer for gjennomføringen
- Stavanger bystyre sak 33/11 fra 21.03.11: Stavanger kommunes eierskapsmelding 2010 (saksutredning og vedtak)
- Sandnes bystyre sak 104/10 fra 14.09.10: Resultater av kommunens eierskap etter 2009 - Prinsipper for eierstyring fremover (saksutredning og vedtak)
- Stavanger kommune: Eierskapsmelding 2009 (oppdatert melding) - med rapport, saksutredning og vedtak - Bystyret 15.02.10 i sak 05/10
- Sandnes kommune: Eierskapsmelding 2007 (2. utgave) - rapport, saksutredning og vedtak - Bystyret 11.12.07 i sak 199/07
- Sola kommune: Eierstrategi 2008 - rapport, saksutredning og vedtak - Kommunestyret 11.09.08 i sak 71/08
- Gjesdal kommune: Kommunalt eierskap med eierskapspolitisk plattform - rapport, saksutredning og vedtak - Kommunestyret 16.06.08 i sak 66/08
- Time kommune: Kommunalt eigarskap med eierskapspolitisk plattform - rapport, saksutredning og vedtak - Kommunestyret 19.06.07 i sak 39/07
- Randaberg kommune: Eierskapsmelding 2008 - rapport, saksutredning og vedtak - Kommunestyret 18.09.08 i sak 60/08
- Klepp kommune: Kommunalt eigarskap med eierskapspolitisk plattform - rapport, saksutredning og vedtak - Kommunestyret 11.02.08 i sak 7/08
- Egenerklæring fra selskapet (styret)
- Egenerklæringer fra eierne (representantskapet)
- Spørsmålsskjema til daglig leder (spørreskjema om selskapet)
- Spørsmålsskjema til kommunenes administrasjon
- Løpende avklaringer med selskapet (økonomisjef, med kopi til daglig leder)

Andre kilder

- Nettsider til Norsk brannvernforening
- Nettsider til DSB (Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap)
- Håndbok i kartlegging av brannrisiko i kommunene (DSB august 1995)
- Media: Oppslag om Brannvesenet Sør-Rogaland IKS

Lov om brann- og eksplosjonsvern (i kraft fra 01.07.02)

Arbeids- og administrasjonsdepartementet pressemelding nr 84/2001 fra 07.12.01

Når ny lov om brann- og eksplosjonsvern trer i kraft samler den tre lover til én, og reduserer antallet forskrifter. Dermed blir det lettere for brukerne å finne frem i regelverket på brann- og eksplosjonsvernområdet. Loven skal være den primære i forhold til vern mot brann og eksplosjon, og det tas sikte på at den trer i kraft 1.7.2002. Det er et kommunalt ansvar å sørge for at innbyggerne har et velfungerende og kompetent brannvesen, og i tråd med internkontrollprinsippet må kommunene kunne dokumentere at de oppfyller kravene i loven og dens forskrifter.

Kort om felles brannvesen

To eller flere kommuner kan avtale å ha felles brannvesen eller felles ledelse av brannvesenet. Kommunen kan gjennom avtale overlate brannvesenets oppgaver og ledelse helt eller delvis til en annen kommune, virksomhet e.l. Kommunen må i slike tilfeller etablere ordninger som sikrer at all myndighetsutøvelse etter loven skjer under kommunens formelle ansvar. Det vises til brann- og eksplosjonsvernlovens § 9.

Arbeidet med ny eierbrøk fra 2011 og senere

Informasjonen her er mest fra Sandnes kommune sin behandling av justering av eierbrøk. Sakene FSK 105/10 og KST 98/10. Men det har blitt behandlet likelydende saker i de andre eierkommunene.

I eiermøtet 15.09.09 ble det nedsatt en arbeidsgruppe som fikk i oppgave å vurdere, og komme med forslag til ny kostnadsfordelingsnøkkel for drift og investeringer i selskapet. Arbeidet har blitt gjort høsten 2009/vinteren 2010. Studien viste at folketallet i den enkelte kommune var den faktoren som oftest anvendes som grunnlag for kostnadsfordeling og beregning av kommunenes eierandeler ved felles brannvesen. Parallelt har det også i rådmannsgruppen blitt arbeidet med spørsmål om lokalisering av ny hovedbrannstasjon og ny brannstasjonsstruktur. Ny hovedbrannstasjon i Sandnes er tidligere forutsatt finansiert av Stavanger og Sandnes alene.

Det ble avholdt et eiermøte i selskapet 22.06.10. Her ble resultatene av arbeidet med framtidig brannstasjonsstruktur og lokalisering av ny hovedbrannstasjon lagt frem. Videre ble det lagt frem resultatene av arbeidet med justering av eierbrøk. Eiermøtet sluttet seg også til arbeidsgruppens forslag om en justering av eierbrøken i to etapper. Den første etappen innebærer en justering i henhold til den relative befolkningsveksten i perioden 2004-2010. Denne justeringen gis virkning fra 01.01.11. Den andre etappen innebærer en videre utredning av aktuelle modeller for beregning av eierbrøk. Dette arbeidet gjennomføres parallelt med utredningen knyttet til ny brannstasjonsstruktur og kvalitetssikringen av denne. Denne justeringen kan gis virkning fra 01.01.15. Endringer og fremtidige endringer i infrastruktur og samferdselsløsninger, omfang av fortetting/byfornyelse, utbyggingsretninger, regionale grøntområder mv. er alle momenter som har betydning for brannstasjonsstrukturen og dermed også kostnadene i selskapet fremover. Eiermøtet har bedt om at slike sider ved utviklingen av regionen tas med i et videre arbeid med en framtidig modell for eierbrøk i selskapet. Resultatene påregnes å foreligge først om 2-3 år.

Merverdiavgiftsbehandlingen i brannvesenet

All omsetning som selskapet har til eierkommunene er egenregi og er unntatt merverdiavgift. Det vises til merverdiavgiftslovens § 3-28 (gammel merverdiavgiftslov § 11.2). Det har tidligere vært gitt avgiftsfritak for brannberedskap og brannslukking etter gammel merverdiavgiftslov § 70. Ved ny merverdiavgiftslov gjeldende fra 01.01.10 er disse fritakene opphørt. De nevnte tjenestene må da beregnes med merverdiavgift ved salg til andre enn eierkommunene.

Tjenester med merverdiavgift: Tilknytningsavgifter og årsavgifter for alarmer, ekstraordinær feiing og servicekontrakter, gebyrer fyringsanlegg/besiktigelse, utleie av redningsvester og pumper/slanger, pumpeoppdrag ved oversvømmelser, flagging samt restverdiredning. Tjenester uten merverdiavgift: Årsavgift trygghetsalarmer, bistand hjemmesykepleien, unødige alarmer og kursavgifter. Også det som gjelder nødsentral, miljørettet helsevern og skjenkekontroll er unntatt for merverdiavgift. Det vises til merverdiavgiftslovens kapittel 3.

Spørsmål om arbeidsmiljø

Vi har kontaktet daglig leder (brannsjef), varabrannsjef, personalsjef, hovedverneombud, verneombud og ledere av fagforeninger med noen spørsmål om arbeidsmiljø.

Følgende informasjon ble sendt de ovennevnte i mail:

Kontrollutvalgene i alle eierkommunene for selskapet har bestilt en selskapskontroll av selskapet. Kontrollutvalget i den største eierkommunen presiserte at det var viktig med et spesielt fokus på hvordan selskapet håndterer etikk, **arbeidsmiljø** og miljøvern. Vi kontakter derfor en del aktuelle personer for å få noen kommentarer på arbeidsmiljøet. Vedlagt er et spørsmålsskjema som det bes om tilbakemelding på.

I rapporten tas det inn et redigert utdrag av svarene på våre spørsmål nedenfor om arbeidsmiljøet. Det vil ikke fremkomme direkte hvem som har svart hva. Det understrekes ellers at dette ikke er en arbeidsmiljøundersøkelse. Det er et begrenset utvalg personer som spørres, men dette er personer som har arbeidsmiljøet som en del av sine oppgaver og verv. Fokus er kun på å få fram forhold/innspill som de utvalgte mener er bra og ikke bra når det gjelder arbeidsmiljøet. Og hva som eventuelt kan gjøres for å

bedre det som ikke synes å være bra. Selskapet vil selv gjennomføre en arbeidsmiljøundersøkelse i år. Iht. personalsjefen skjer dette enten før eller etter sommerferien. (Dersom undersøkelsen foreligger før vår rapport er ferdig, vil vi ta inn en oppsummering her.)

Vi avklarte også nærmere spørsmålet om anonymitet slik: Svarene vil inn til oss ikke være anonyme, bl.a. fordi dere er bedt om å opplyse hvilken avdeling dere arbeider på. I rapporten derimot vil svarene bli behandlet anonymt, slik at det ikke fremkommer hvem som har svart hva. Hvis vi ønsker å bruke noen av svarene slik at de kan knyttes til en bestemt person, vil vi be vedkommende spesielt om tillatelse til dette.

Spørsmålsskjema om arbeidsmiljø

Spørsmål	Svar
Hvilken avdeling i brannvesenet representerer du?	
Hvordan vil du beskrive arbeidsmiljøet i selskapet (eventuelt også i din avdeling)?	
Hvilke forhold mener du fungerer bra når det gjelder arbeidsmiljøet?	
Hvilke forhold mener du ikke fungerer bra når det gjelder arbeidsmiljøet?	
Hva mener du kan gjøres for å bedre forhold som ikke synes å være bra?	
I ID Capital sin rapport fra 2008 er det pekt på 6 tiltak som er gjengitt nedenfor. Hvordan synes du disse tiltakene er fulgt opp?	

Forslag til konkrete tiltak i rapporten fra ID Capital i 2008:

- Videreføre prosess for sterk kultur og tydelig ledelse.
- Gjennomgå og oppdatere virksomhetsplan for perioden 2009 – 2012.
- Etablere lederskole for alle med lederansvar i BVSR.
- Organisasjonsmessige endringer/tilpasninger.
- Etablere en kvantitativ medarbeiderundersøkelse hvert halvår.
- Etablere allianse med andre brannvesen innen ulike enheter med fokus på videre utvikling av BVSR.

Utviklingen i eierkommunenes netto utgifter til brann- og feiervesen (KOSTRA tall)

I tabellen nedenfor er det vist utviklingen i eierkommunenes netto utgifter til brann- og feiervesen i perioden 2003-2010.

Tabell V2 Eierkommunene Brannvesenet Sør-Rogaland IKS Netto utgifter til brann- og feiervesen 2003, 2004 og 2010 Kilde: KOSTRA (tall i 1000 kr/utgifter pr innbygger i kr)

	Netto utgifter brann- og feiervesen				Netto utgifter pr innbygger			
	2003	2004	2010	økning	2003	2004	2010	økning
Sandnes	24 514	23 847	32 340	31,9 %	433	414	488	12,7 %
Stavanger	48 675	49 399	80 563	65,5 %	433	433	639	47,6 %
Klepp	2 846	3 013	4 185	47,0 %	199	207	241	21,1 %
Time	2 592	3 302	4 094	57,9 %	183	228	249	36,1 %
Gjesdal	3 410	3 690	4 859	42,5 %	369	398	462	25,2 %
Sola	6 581	7 647	11 699	77,8 %	337	386	501	48,7 %
Randa- berg	3 258	3 518	5 208	59,9 %	359	387	518	44,3 %
Rennesøy	1 054	1 225	1 654	56,9 %	319	366	394	23,5 %
Kvitsøy	493	504	786	59,4 %	970	986	1 489	53,5 %

Kommentarer til utviklingen

Året 2003 er det siste året forut for etableringen av brannskapet (fra 2004). Den prosentvise økningen som oppgis er fra 2003 til 2010. Vi går ikke her nærmere inn på hva som ligger bak tallene, men det vil for så vidt fremkomme av faktadelen i vår rapport. Det vises til punkt 1.3.2.3 om kostnadsfordelingen i brannskapet og tabell 3 med kommentarer og vurderinger for utviklingen deretter. Netto utgifter inneholder også kommunenes egne utgifter, men disse beløpene er små. Kommunene har imidlertid en del inntekter som reduserer kostnadene fra brannskapet. Dette gjelder særlig feieavgiften og til tider enkelte statstilskudd/refusjoner.

Kommentarer fra ansattrepresentanter i styret

Det er et krav at kommunene skal kunne dokumentere at de er organisert, utrustet og bemannet i henhold til Forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen. Dokumentasjonen skal omfatte og baseres på en risiko- og sårbarhetsanalyse. «Dokumentasjon av Brannvesenet Sør-Rogaland IKS» mener vi burde ha vært et av vurderingskriteriene. Dersom denne dokumentasjonen hadde blitt brukt mener vi det hadde blitt avdekket at **beredskapen** ikke er i samsvar med dokumentasjonen av brannvesenet. Etableringen hadde som forutsetning en videreføring av minst samme tjenestekvalitet. Vi mener dermed at selskapet ikke følger lovverket eller selskapsavtalen, eller yter samme tjeneste kvalitet som før sammenslåingen.

Vi mener at selskapet i enkelte saker ikke følger lovregler om **offentlighet**. Saken er at brannsjefen nekter å utlevere enkelte dokumenter som blir etterspurte. Selv når Sivilombudsmannen etterspør dokumenter blir dette ikke etterkommet. (uttalelse fra SO 25. mars 2008 (Sak 2007/1253 papirversjonen.)

Rogaland Revisjon har funnet ut at selskapet har utarbeidet **etiske** retningslinjer. Det som hadde vært mer interessant å få svar på var om selskapet faktisk etterlevde egne etiske retningslinjer. Ansattrepresentantene stiller spørsmål ved om Rogaland revisjon har vært informert om at det foreligger en varslings sak som blant annet tar opp det en mener er brudd på etiske retningslinjer. Det virker som en ikke heller har

hatt tilgang til en rapport fra KS advokatene. Etter vår vurdering overholder ledelsen i selskapet i enkelt-saker ikke sine egne etiske retningslinjer.

I Sivilombudsmannens uttalelse i 2008 mente han at *"Brannvesenet bør også vurdere om bestemmelsen i de etiske retningslinjene er i godt samsvar med loven."* Vi mener Rogaland revisjon burde ha vurdert om dagens etiske retningslinjer er i samsvar med loven.

"Selskapet synes å ha noen utfordringer knyttet til arbeidsmiljøet", står det i rapporten. Vi mener det er mange utfordringer knyttet til arbeidsmiljøet. Vi mener Rogaland revisjon burde anbefale styret og ledelsen å gripe tak i de kjente problemstillingene snarest, samtidig som en venter på resultatet av arbeidsmiljøundersøkelsen. Det ble gjennomført en intern evaluering i forkant at ID Capital prosessen (05). ID Capital har gjennomført en større undersøkelse (07-08) og begge har avdekket problemer, uten at selskapet hittil har gjort noe vesentlig for å løse disse. Det er likevel positivt at det gjennomføres en arbeidsmiljøundersøkelse, og denne bør være relatert til forholdene i brannvesenet.

Det står på s 11, nederst: *"Hovedfokus i rapporten vil være på negative funn"*. Når rapporten sier: *"Det trekkes frem utfordringer i forhold til samarbeid og tillit mellom ledelse og ansatte"*(s 19) virker dette som alvorlige problemstillinger som er avslørt. Da oppleves det som en kraftig nedtoning når en etterpå skriver *"Selskapet synes å ha noen utfordringer knyttet til arbeidsmiljøet"*. Manglende tillit mellom ledelse og ansatte mener vi er en alvorlig sak, og det burde vært gitt klare føringer om hva en burde gjøre. Dette er gjort f. eks når rapporten snakker som eierstrategi og lignende.

Rogaland Revisjon har sett på **kostnadsutviklingen**, men tar utgangspunkt i kommunenes utgifter i 2004 og sammenlikner med dagens utgifter (s24). Rogaland Revisjon burde ha tatt utgangspunkt i utgiftene året før etableringen, og lagt 2003 tallene til grunn for vurderingen.

«Det har blitt noen flere stillinger for branndriften i perioden (rundt fem årsværk). Bemanningsøkningen skyldes primært dimensjoneringskravene for brann og feiervesen i lovverket.» Vi mener at bemanningen på beredskap har blitt redusert, **mens administrasjon og ledelse har vokst**. Dette skyldes ikke endringer i dimensjoneringskravene eller endringer i dokumentasjonen av brannvesenet.

Fem stillinger som brannkonstabel ble fjernet fra Stavanger stasjon da det ble opprettet fem stillinger som brigadesjef (opprettet 07). Vi mener **brigadesjefstillingene** er hovedsakelig administrative stillinger som dekker hele ansvarsområdet til selskapet. Stavanger kommune har etter vår mening en dårligere beredskap nå enn før sammenslåingen, men betaler fortsatt det samme.

Vi mener Rogaland Revisjon burde ha vurdert dagens dimensjonering opp mot *"dokumentasjon av brannvesenet"/dimensjoneringsforskriften*. Etter vår oppfatning er bemanningen i beredskap under minimumskravene. Det er derfor ikke unaturlig at selskapet ser ut til å være **kostnadseffektivt** sammenliknet med andre brannvesen.

S 20 midt på nevner rapporten at *"likviditeten er på 1,2 i 2010. Dette er en del lavt..."* og s21 øverst: *"Den frie egenkapitalen er lav ....."* Rapporten konkluderer ikke med noen anbefalte tiltak på dette utsagnet.

S 23, nederst: *"Et stort og felles brannvesen skulle imidlertid være med på å hindre en fremtidig kostnadsøkning på grunn av dimensjoneringsforskriftene i lovverket."* Vi mener at utsagnet er feil, siden dimensjoneringskravene i lovverket stiller krav til både innsatstider og innsatsstyrke. Et stort og felles brannvesen er derfor i begrenset grad i stand til å hindre en **fremtidig kostnadsøkning**.

Rogaland Revisjon IKS

Løkkeveien 10
4008 Stavanger

Tlf 40 00 52 00
Faks 51 84 47 99

www.rogaland-revisjon.no